

Боқий фикр

Биз албатта
Хоразмий,
Фарғоний,
Беруний, Мирзо
Улуғбек, Алишер
Навоий каби буюк
аждодларимиз
билан ҳақли
равишда
фахрланамиз.
Айни вақтда
мана шундай
ёшларимизнинг
ютуқларини
кўриб, бугун
бизнинг давримиз
келди,
Ўзбекистоннинг
замони келди,
дунё бизни тан
оляпти, деган
юксак ғурур-
ифтихор туйғуси,
катта ишонч
билан яшашимиз
табиийдир.

Ислом КАРИМОВ

Ma'rifat

• ENLIGHTENMENT • XALQ ZIYOLILARI GAZETASI • معرفت

1931-yildan chiqa boshlagan • E-mail: info@marifat.uz • 2013-yil 1-may, chorshanba № 35 (8580)

Кеча якунланган кимё фани бўйича 47-халқаро Менделеев олимпиадасида Ўзбекистон вакиллари 2 олтин, 5 кумуш ва 8 бронза медални кўлга киритиб, умумжамоа ҳисобида биринчи ўринни эгаллади

KIMYO FANIDAN 47-XALQARO MENDELEYEV OLYMPIADASI

МАРРАНИ БАЛАНД ОЛАЁТГАН ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИНИНГ КАТТА ЮТУҒИ

8-9-бетларга қаранг

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИ 2013 ЙИЛНИНГ БИРИНЧИ ЧОРАГИДА ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНТИРИШ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов томонидан белгилаб берилган 2013 йилги иқтисодий дастурнинг муҳим йўналишларига мувофиқ амалга оширилган чора-тадбирлар, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар рақобатбардошлигини ошириш, sanoat тармоқлари, ишлаб чиқариш, транспорт ва коммуникация инфратузилмасини ривожлантириш бўйича ўрта муддатли комплекс дастурларнинг давом эттирилиши 2013 йилнинг биринчи чорагида Ўзбекистон Республикаси иқтисодиётининг барқарор ўсиш суръатларини сақлаш имконини берди.

1. Барқарор юқори ўсиш суръатлари, макроиқтисодий барқарорлик ва мамлакатимиз иқтисодиётининг рақобатбардошлигини ошириш

2013 йилнинг биринчи чорагида ялпи ички маҳсулот ишлаб чиқариш 7,5 фоизга ошди. Иқтисодий ўсиш мамлакат макроиқтисодий барқарорлигини янада мустаҳкамлаш орқали таъминланди. Бунда инфляция

даражаси паст кўрсаткични ва давлат бюджети профицити ялпи ички маҳсулотга нисбатан 0,4 фоизни ташкил қилди.

Саноатни янада ривожлантириш, тармоқлар рақобатбардошлигини ошириш ва янги турдаги маҳсулотлар ишлаб чиқаришни ўзлаштиришга доир дастурий чора-тадбирларнинг амалга оширилиши саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажминини 6 фоизга, жумладан истеъмол товарларини 9,4 фоизга оширишни таъминлади.

Янги ишлаб чиқариш қувватлари ва инфратузилма объектларини ташкил этиш, иқтисодиёт тармоқларини модернизация қилиш, техник ва технологик янгилашга қаратилган фаол инвестиция сиёсатининг амалга оширилиши натижасида ўзлаштирилган инвестициялар ҳажми 7,2 фоиз, қурилиш-пудрат ишлари ҳажми 13,2 фоизга ўсди.

Фермер хўжалиқларининг моддий-техника базасини техник янгилаш ва қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришига илғор технологияларни жорий этиш жараёнларини жадаллаштириш ялпи қишлоқ хўжалиги маҳсулотини 6,2 фоизга кўпайтириш имконини берди.

Аҳоли даромадларининг барқарор ошишини таъминлаш ва ички истеъмол талабини рағбатлантириш чора-тадбирлари чакана савдо айланмаси ҳажминини 13,1 фоиз ва жами хизматлар кўрсатишни 9 фоизга оширишга кўмаклашди.

(Давоми 2-бетда.)

НЕГА ЎҚИБ-ЎРГАНАМИЗ?

«Учувчи бўламан!», деган болага отаси «Бошимни қотирма!», «Бор, онангдан сўра, ишим бошимдан ошиб-тошиб ётибди», дея қизиқишларини сўндирмасдан уни авиамоделчилар тўғарагига олиб бориб, керакли асбоб-анжомлар совға қилса, боладаги қизиқиш ортади, унинг орзуси мақсадга айлана бошлайди.

5-бет

МАЪНАВИЙ-МАЪРИФИЙ ИШЛАР КЎЛАМИ КЕНГАЙМОҚДА

Бунда Президентимизнинг «Юксак маънавият — енгилмас куч», «Ўзбекистон мустақилликка эришиш оstonасида» каби асарлари муҳим манба бўлиб, улардан кенг фойдаланилмоқда.

7-бет

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИ 2013 ЙИЛНИНГ БИРИНЧИ ЧОРАГИДА ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНТИРИШ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши 1-бетда.)

2013 йилнинг биринчи чорагида Ўзбекистон Республикасини ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг асосий кўрсаткичлари

(2012 йилнинг шу давридагига нисбатан фоиз ҳисобида)

Кўрсаткичлар	Ўсиш суръатлари
Ялпи ички маҳсулот	107,5
Саноат маҳсулотлари	106,0
Истеъмол товарлари	109,4
Қишлоқ ҳўжалик маҳсулотлари	106,2
Қурилиш ишлари	113,2
Чакана савдо айланмаси	113,1
Жами хизматлар	109,0

II. Иқтисодиёт ва унинг етакчи тармоқларини модернизация қилиш, техник ва технологик янгилаш кўламини жадаллаштириш ҳамда кенгайтириш, ишлаб чиқаришларни диверсификация қилиш

2013 йилнинг биринчи чораги мобайнида ишлаб чиқаришларни янада диверсификация қилиш, ишлаб чиқариш харажатлари ва маҳсулот таннархини қисқартириш, маҳаллийлаштириш жараёнларини чуқурлаштириш, ишлаб чиқаришнинг техник ҳамда технологик янгилаш, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар турларини кенгайтириш ҳисобидан иқтисодиёт рақобатбардошлигини оширишга қаратилган дастурий чора-тадбирларни амалга ошириш давом эттирилди.

2011—2015 йилларда Ўзбекистон Республикаси саноатини ривожлантириш дастури доирасида мавжуд ишлаб чиқариш қувватларини модернизация қилиш ва янгиларини ишга туширишга доир инвестиция лойиҳаларининг амалга оширилиши саноат ишлаб чиқаришининг, аввало, саноатнинг юқори технологияли тармоқларида, барқарор ўсиш суръатларини таъминлаш имконини берди. Хусусан, жорий йилнинг биринчи чорагида саноатнинг машинасозлик ва металлни қайта ишлаш (2012 йилнинг шу даврига нисбатан 118,9 фоиз), енгил саноат (113,2 фоиз), кимё ва нефть-кимё саноати (107,4 фоиз) ва озиқ-овқат саноати (106,2 фоиз) каби таркиб яратувчи тармоқларида жадал ривожланиш таъминланди. Саноат ишлаб чиқариши умумий таркибда ушбу тармоқлар улуши 2012 йилнинг биринчи чорагидаги 47 фоиздан 49,3 фоизга ошди.

Мамаклатимизда истеъмол товарлари ишлаб чиқаришнинг кенгайтириш рағбатлантириш мақсадида ишлаб чиқарувчи корхоналарга технологик ускуналар сотиб олиш ҳамда айланма капитални ўзгариш учун банклар томонидан 652,6 миллиард сўм (2012 йилнинг биринчи чорагига нисбатан 1,3 баро-

бар кўп) миқдордаги кредитлар ажратилди.

Натижада ҳисобот даврида истеъмол товарларини ишлаб чиқариш ҳажми 9,4 фоизга, жумладан озиқ-овқат маҳсулотлари 6,3 фоиз ва ноозик-овқат маҳсулотлари ҳажми 12,3 фоизга ошди. Сариёғ ва ўсимлик ёғи, минерал сув, сут маҳсулотлари, электр дазмоллар, энергия тежайдиган лампалар, ёрма, чарм буюмлар, тайёр трикотаж буюмлар, мактаб дафтарлари ва бошқа маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳажми сезиларли равишда кўпайди.

Тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришга ихтисослашган йirik корхоналар томонидан енгил ва юк автомобиллари, автомобиль двигателлари, тракторлар, трактор тирмачалари, сигналли-блокировка кабеллари, ўрнатиладиган симлар, компрессорлар, ип газламалар ва юқори қўшимча қийматга эга бошқа маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳажмининг юқори ўсиш суръатлари таъминланди.

Шунингдек, жорий йилнинг биринчи чорагида "Ўзфармасаноат" давлат акциядорлик компанияси корхоналари қиймати 3 миллиард сўмдан ортиқ 10 турдаги янги дори воситаларини ишлаб чиқаришни ўзлаштирди. Бу ички бозорни мамлакатимизда ишлаб чиқарилган дори-дармонлар билан тўлдирish даражасини ошириш имконини берди.

Жорий йил бошидан буюн Республика инновацион фондлар, технологиялар ва лойиҳалар ярмаркасида тузилган шартномалар доирасида етти турдаги янги инновация маҳсулотларини ишлаб чиқариш ташкил этилди. 14 шартнома бўйича илмий ва таълим муассасалари томонидан ишлаб чиқарилган илмталаб маҳсулотлар етказиб берилди, 28 шартнома асосида ташкилотларга илмий-техник хизматлар кўрсатишди. Ушбу чора-тадбирлар натижасида инновация технологияларидан фойдаланган ҳолда, қиймати 18 миллиард сўмдан ортиқ маҳсулот ишлаб чиқарилди ва хизматлар кўрсатилди.

Маҳаллийлаштириш дастурини амалга ошириш доирасида жорий йилнинг биринчи чорагида 2,1 триллион сўмлик ёки 2012 йилнинг шу даврига нисбатан 1,4 марта кўп маҳсулот ишлаб чиқарил-

ди. Зангламайдиган консол насослар, синтетик ип, янги турдаги ҳаво, мол ва ёқилғи фидёлари, болалар ўйинчоқлари, аккумуляторли мобил телефонлар, ер усти транспорти учун хавфсиз ойналар каби қирқдан ортиқ янги турдаги маҳаллийлаштирилган маҳсулотлар ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Натижада импорт ўрнини босиш бўйича ҳисоблаб чиқилган самара бир миллиард доллардан ошиб кетди ёки бу 2012 йилнинг шу давридаги кўрсаткичдан 20,5 фоиз кўпдир. Маҳаллийлаштирилаётган маҳсулотлар экспорт ҳажми 161,7 миллион доллар, шу жумладан 14 турдаги янги маҳсулот бўйича 1,5 миллион долларни ташкил этди.

Иқтисодиёт тармоқларининг экспорт салоҳиятини кенгайтиришни рағбатлантиришга доир чора-тадбирларни амалга ошириш натижасида жорий йилнинг биринчи чорагида углерод икки оксиди, натрий нитрати, юк автомобилларининг тирсақли валлари, полиэтилен қувурлар, изоляция қилинган ва ўраш симлари, ток ўтказиш симлари, автогенераторлар, компрессорлар каби қиймати 56,7 миллион доллардан ортиқ 76 турдаги янги товарлар экспортга етказиб берилди. Шу билан бирга, аммиак селитра, хлорли калий, сульфатланган газ, вольфрам, қора металл прокат, ип газлама ва бошқа маҳсулотларнинг экспорт ҳажми кўпайди.

Ишлаб чиқарилган маҳсулотларни сотиш бўйича бозор механизмларининг кенгайтириш Ўзбекистон Республикаси товар-хонашёр биржасининг биржа ва кўргазмалар ярмарка савдоларида умумий оборот ҳажми 1,5 триллион сўмдан ошиб, 20,3 фоизга кўпайиш имконини берди. Биржа савдоларида иккиламча алюминий, мис маҳсулотлари, рангли металл парчалари, цемент, сульфатланган газ ва кўмир сотиш ҳажми анча кўпайди. Биржа савдоларида кичик бизнес субъектлари томонидан тузилган битимлар ҳажми умумий биржа айланмаси ҳажмининг 753,5 миллиард сўмини ташкил қилди (2012 йилнинг шу даврига нисбатан 107 фоиз).

Тижорат банкларининг ресурс базасини кенгайтириш ва инвестиция фаоллигини кучайтириш бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш доирасида банк тизимининг жами капиталли 2012 йилнинг шу даврига нисбатан 23,5 фоизга, уларнинг жами активлари 30,5 фоизга кўпайди. Мамаклатимиз банк тизими капиталининг етарлилик даражаси шу йилнинг биринчи чорагида 24,3 фоизга етди, бу — Банк назорати бўйича Базель кўмитасининг амалдаги минимал талабларидан 3 баробар ортиқдир.

2013 йилнинг биринчи чорагида хизмат кўрсатиш ва

сервис соҳасида инфратузилмани яратиш ва ривожлантириш учун Микрокредит-банкнинг 7,1 миллиард сўмдан ошиб кредит маблағлари йўналтирилди. 1,5 мингга яқин маиший хизмат кўрсатиш объекти, 1,2 мингдан зиёд чакана савдо ва умумий овқатланиш корхонаси ташкил этилди. Бу эса маиший хизматларни 17,1 фоиз, савдо ҳамда умумий овқатланиш хизматларини 13,3 фоизга ошириш имконини берди.

Мобиль алоқа ва интернетдан фойдаланувчи абонентлар сонининг кўпайиши, шунингдек, ахборот-коммуникация технологиялари негизида янги турдаги хизматларни ривожлантириш ҳамда жорий этиш натижасида алоқа ва ахборотлаштириш хизматлари ҳажми 20,7 фоизга кўпайди. Микро ва истеъмол кредитлар ажратишнинг ривожлантириш, замонавий халқаро стандартлар ва технологиялардан фойдаланган ҳолда тўлов тизимини такомиллаштириш, молия инфратузилмаси институтларини ривожлантиришга доир амалга оширилаётган чора-тадбирлар молия хизматлари ҳажмини 15,9 фоизга оширишга кўмаклашди.

Хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантириш дастури доирасида амалга оширилган тадбирлар хизматлар умумий ҳажмини 9 фоиз, ялпи ички маҳсулотда ушбу соҳа улушини 2012 йилдаги 52,1 фоиздан ҳисобот даврида 52,5 фоизга ошириш имконини берди.

III. Фаол инвестиция сиёсатини юритиш ва хорижий инвестицияларни жалб қилиш, иқтисодиёт етакчи тармоқларини жадал янгилаш

Жорий йилнинг биринчи чорагида иқтисодиётда ўзлаштирилган инвестицияларнинг умумий ҳажми 4,6 триллион сўмни ташкил қилди ва солиштирма нархларда 2012 йилнинг шу даврига нисбатан 7,2 фоизга ошди. Капитал қўйилмалар умумий ҳажмининг 68,2 фоизи иқтисодиётнинг ишлаб чиқариш тармоқларидаги лойиҳаларни амалга оширишга йўналтирилди.

Бюджетдан ташқари жамғармалар ҳисобидан ўзлаштирилган капитал қўйилмалар ҳажми 1,6 баробар, аҳоли маблағлари ҳисобидан 16,2 фоиз, тижорат банклари кредитлари ҳисобидан 10,6 фоиз ўсди. Бунда ўзлаштирилган инвестициялар умумий ҳажмининг 21,7 фоизини аҳоли маблағлари ташкил қилди ва бу унинг юқори инвестицион фаоллиги ифодасидир.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 апрелда қабул қилинган 4434-фармони билан тасдиқ-

ланган тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар жалб этилишини рағбатлантириш, хорижий инвесторлар ҳамда хорижий инвестициялар иштирокидаги корхоналар учун кафолатлар ва имтиёзлар тизимини мустаҳкамлашга доир чора-тадбирларнинг амалга оширилиши ўзлаштирилган хорижий инвестициялар ва кредитлар ҳажмини 35,5 фоиз, жумладан тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни 44 фоизга кўпайтириш имконини берди.

Ҳисобот даврида умумий қиймати 4,3 миллиард долларлик 114 янги инвестиция лойиҳасини амалга ошириш бошланди, "Stroy Max Invest" масъулияти чекланган жамияти қўша корхонасида газ-бетон ишлаб чиқаришнинг ташкил этиш лойиҳасини бажариш ниятида етказилди, "Бекободцемент" очик акциядорлик жамиятида куруқ услубда цемент ишлаб чиқариш бўйича янги линияни қуриш орқали фаолият кўрсатётган ишлаб чиқаришнинг модернизация қилиш" лойиҳаси асосида ишлаб чиқариш қувватлари ишга туширилди, 587 янги ишлаб чиқариш объекти, шу жумладан енгил ва тўқимачилик (190 объект), озиқ-овқат (179), ёғочни қайта ишлаш (29), кимё саноати (10), қурилиш материаллари (112), машинасозлик (6) ва бошқа тармоқларда (61) фойдаланишга топширилди.

Махсус саноат зоналари салоҳиятидан фаол фойдаланиш доирасида жорий йил бошидан буюн "Навоий" эркин индустриал-иқтисодий зонасида ишга туширилган 12 корхона томонидан умумий қиймати 18,7 миллиард сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди. Умумий қиймати 48 миллион доллардан ортиқ олтинга инвестиция лойиҳасини амалга ошириш давом эттирилди. "Ангрен" махсус индустриал зонаси ҳудудида қиймати 185,8 миллион долларлик 8 инвестиция лойиҳасини амалга ошириш ишлари бошланди. Сирдарё вилоятининг Сирдарё туманида филиали бўлган, Жиззах вилоятида "Жиззах" махсус индустриал зонасини ташкил этишга доир асосий тадбирлар белгиланди ва бажаришга киришилди.

Қишлоқ жойларида намунавий лойиҳалар асосида якка тартибдаги уй-жойлар қуриш дастурига мувофиқ имтиёзли кредитлар ва аҳоли маблағлари ҳисобидан якка тартибдаги янги уй-жойларни қуриш учун ер массивларини ажратиш ва тайёрлаш ишлари бажарилди, якка тартибдаги қурувчилар танланди, қиймати 335 миллиард сўмлик бошланғич бадал шакллантирилди. Ҳисобот даврида пудратчи ташкилотлар томонидан бажарилган ишлар ҳажми 137,8 миллиард сўмни ташкил қилди.

(Давоми 3-бетда.)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИ 2013 ЙИЛНИНГ БИРИНЧИ ЧОРАГИДА ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНТИРИШ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми.)

Боши 1—2-бетларда.)

Кишлоқ жойларидаги янги уй-жой массивларида сув таъминоти тизимларини қуриш объектларида 3,2 миллиард сўмлик капитал қўйилмалар ўзлаштирилди. Умуман, мамлакатимизда 2013 йилнинг биринчи чорагида 1,8 миллион квадрат метр (2012 йилнинг шу даврига нисбатан 105 фоиз), жумладан кишлоқ жойларида 1,3 миллион квадрат метр уй-жой фойдаланишга топширилди (105,5 фоиз).

Уй-жой қуриш дастурини амалга ошириш учун ресурс базасини кенгайтириш мақсадида маҳаллий ҳомаёб ресурслари ва компонентларидан фойдаланган ҳолда, қурилиш материаллари, жумладан ром ва эшиклар, норузда қурилиш материаллари, брусчатка, темир-бетон буюмлар, пишган гишт, ғовакли бетон, гипсли бетон буюмлари ва бошқа материаллар ишлаб чиқариш бўйича 157 корхона ишга туширилди ҳамда модернизация қилинди.

IV. Йўл-транспорт ва коммуникация инфраструктурасини жадал ривожлантириш

Жорий йилнинг биринчи чорагида Ўзбекистон миллий автомагистрالي таркибига қирадиган автомобиль йўллари қуриш ва реконструкция қилиш объектларида 61,7 миллиард сўмлик капитал қўйилмалар, жумладан Республика йўл жамғармаси маблағлари ҳисобидан 44,1 миллиард сўм, Ўзбекистон Республикаси ҳукумати кафолати остида четдан олинган заёмлар ҳисобидан 8,7 миллион доллар ўзлаштирилди.

Қўқон шаҳрини айланиб ўтadиган "Тошкент — Ўш" А-373 автотўй участкасининг 42 километрини реконструкция қилиш, янги "Тошкент айланма йўли" йўналиши участкасининг 8 километрини қуриш ишлари аяунланди.

"2011—2015 йилларда инфраструктурани, транспорт ва коммуникация қурилишини ривожлантиришни жадаллаштириш тўғрисида"ги дастурни амалга ошириш доирасида ҳисобот даврида 45 километрик темир йўл модернизация қилинди, 57 юк ва 7 йўловчи ташувчи вагон тайёрланди. Мароқанд — Қарши ва Қарши — Термиз темир йўл участкасини электрлаштириш лойиҳаларини амалга ошириш давом эттирилиб, ушбу лойиҳалар бўйича ҳисобот даврида мос равишда 2,4 миллион доллар ва 2,6 миллион доллар капитал қўйилмалар ўзлаштирилди.

Ҳаво кемалари паркинни янгилаш ва унификация қилиш бўйича дастурларнинг амалга оширилиши натижасида айни пайтда "Ўзбекистон ҳаво йўллари" миллий

авиакомпанияси линияларида тўққизта янги тежамкор А-320 ҳаво кемаси ва иккита янги Боинг-767-300ER самолётларида фойдаланилмоқда. Жорий йилнинг биринчи чорагида миллий авиакомпаниямиз томонидан 631 минг йўловчи ташилди, ўсиш 2012 йилнинг шу даврига нисбатан 10,2 фоизни ташкил қилди, бир рейсда учадиган ўртача йўловчиларнинг сони 12,3 фоизга кўпайди.

"Ангрен" логистика маркази" ёпиқ акциядорлик жамиятини қуриш фаолиятини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирларнинг амалга оширилиши ҳисобидан ҳисобот даврида "Қамчик" домини орқали юк ташиниш хажми 1,5 миллион тоннани ташкил этди ва 2012 йилнинг шу даврига нисбатан 2,1 мартага ошди.

V. Кишлоқ хўжалигини техник ва технологик янгилаш

Кишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини янада модернизация қилишга доир чора-тадбирларнинг амалга оширилиши доирасида ҳисобот даврида Суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш жамғармаси маблағлари ҳисобидан 145,2 километрик коллекторларни қуриш ва реконструкция қилиш, 13 қудуқ ва 4,1 километрик ёпиқ коллектор-дренаж тармоқларини реконструкция қилиш ҳамда қуриш ишлари, 2,2 минг километрик хўжаликларро ва хўжаликлар ичидagi коллектор-дренаж тармоғини таъмирлаш-қайта тиклаш ишлари ниятисига етказилди.

Жорий йил 1 апрель ҳолатига кўра, асосий ва оралик экин майдонининг 154,1 минг гектарига сабзавот, 71 минг гектарига картошка ва 14,4 минг гектарига полиз экинлари экилди. 4,6 минг гектар майдонда янги боғлар, 2,7 минг гектарда интенсив боғлар, 3,8 минг гектар майдонда тоқзорлар барпо этилди. 5,5 минг гектар майдондаги боғлар ва 3,4 минг гектар майдондаги тоқзорлар қайта тикланди. Аҳолининг шахсий томорқа хўжаликларининг 349 гектарлик майдонда 21 мингдан зиёд иссиқхоналар ташкил этилди. Амалга оширилган чоралар натижасида шу йилнинг биринчи чорагида 39,5 минг тонна сабзавот етиштирилди (2012 йилнинг шу даврига нисбатан 118,2 фоиз).

Жорий йилнинг ўтган даври мобайнида мамлакатимиз ҳудудларида 580 чорвачилик, 333 паррандачилик ва 1055 асаларчилик хўжаликлари ташкил қилинди. 1,2 минг гектарлик сунъий ҳавзаларда 385 балиқчилик хўжалиги ташкил этилди. Натижада қорамоллар сони 10 миллиондан ошди (2012 йилнинг шу даврига нисбатан 105,3 фоиз), 357,3 минг тонна гўшт (106,3 фоиз), 1320,3 минг

тонна сўт (107 фоиз), 862,4 миллион дона тухум (114,2 фоиз) ишлаб чиқарилди.

VI. Кичик бизнес ва хусусий тadbirkorlikни жадал ривожлантириш, максимал даражадаги қулай ишбилармонлик муҳитини яратиш

Кичик бизнес ҳамда хусусий тadbirkorlikни ривожлантириш бўйича максимал қулай ишбилармонлик муҳитини шакллантиришга оид чора-тадбирларни амалга ошириш доирасида шу йилнинг биринчи чорагида маъмурий ва бюрократик процедураларни қисқартириш, тadbirkorlikка кенг эркинлик беришга қаратилган қатор қонунчилик ҳамда меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинди.

Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2013 йил 25 февралда қабул қилинган "Шаҳарсозлик фаолиятини амалга ошириш ҳамда кишлоқ хўжалигига оид бўлмаган эҳтиёжлар учун ер участкалари бериш, шунингдек, объектларни қуришга рухсатномалар бериш тартибини тубдан соддалаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги 54-қарори билан қурилиш ишларини амалга ошириш учун «ягона ойна» тамойили бўйича рухсатномалар бериш механизми жорий этилди. Бунда тadbirkorlik субъектларининг қуриш учун зарур рухсатномалар олиш муддати 2 бараварга қисқартирилди, мазкур процедуралар қиймати 5 бараварга арзонлаштирилди.

Шу билан бирга, тadbirkorlik субъектларининг электр қурилмаларини электр тармоқларига «ягона ойна» тамойили бўйича улашнинг янги тартиби тасдиқланди. Унга кўра, тегишли процедуралар сони қарийб 2 марта ва тadbirkorlik субъектларини электр таъминоти тизимига улашда, ташқи электр таъминоти лойиҳасини ҳудудий электр тармоғи корхоналари билан келишишга доир вазифаларни лойиҳа ташкилотларига беришда, қурилиш-пудрат ишлари ҳамда электр энергиясини ҳисоблаш приборларини ўрнатиш учун рухсатномалар олиш вазифаларини пудратчи ташкилотларга беришда табақалашган ёндашувни жорий этиш ҳисобидан уларни амалга ошириш муддатлари 1,5 баравар қисқартирилди.

Бундан ташқари, жорий йилнинг 1 январидан 65 шаклдаги статистика ҳисоботи ва 6 шаклдаги солиқ ҳисоботи бекор қилиниб, уларни топириш даврийлиги 2 бараварга қисқартирилди. Чунинчи, тadbirkorlik субъектларининг барча солиқ турлари ва мажбурий тўловлар бўйича (энг юқори даромад солиғи бундан мустасно)

солиқ ҳисоботини ҳар ой тақдир этиш ҳам бекор қилинди. 12 турдаги солиқ ҳисоботини тақдим этиш даврийлиги ҳар ойдан ҳар чоракка, 4 турдаги ҳисоботни тақдим этиш эса ҳар ойдан йилликка ўзгартирилди.

Ишбилармонлик муҳитини такомиллаштириш ва кичик бизнес ҳамда хусусий тadbirkorlikни қўллаб-қувватлашга доир комплекс чора-тадбирларнинг амалга оширилиши шу йилнинг биринчи чорагида 7,2 мингта янги кичик бизнес субъектини ташкил этиш имконини берди. Энг кўп кичик бизнес субъектлари саноат (умумий сонининг 28 фоизи), савдо ва умумий оқватланиш соҳаси (27,4 фоиз), кишлоқ ва ўрмон хўжалигида (14,3 фоиз) ташкил қилинди.

Кичик ишлаб чиқаришларни ташкил этишга амалий кўмаклашиш мақсадида ҳисобот даврида кичик бизнес субъектларига умумий қиймати 2,76 миллиард сўмлик 17 давлат активлари сотилди, давлат мулкнинг фойдаланилмаётган 12,3 мингта объекти ижарага берилди. Шу билан бирга, кичик бизнес ва хусусий тadbirkorlik субъектларига тижорат банклари томонидан 1,6 триллион сўмлик ёки 2012 йилнинг шу даврига нисбатан 1,4 баравар кўп кредит ҳамда микрокредитлар берилди.

Умуман олганда, кичик бизнес ва хусусий тadbirkorlikни жадал ривожлантиришнинг рағбатлантириш борасидаги чора-тадбирларнинг амалга оширилиши кичик бизнес улушининг ялпи ички маҳсулотда — 40,5 фоизга (2012 йилнинг биринчи чорагидаги 39,9 фоиз ўрнига), саноатда — 21,2 фоизга (19,5 фоиз), инвестициялар ҳажмида — 41,1 фоизга (34,3 фоиз), бандлик соҳасида — 75,1 фоизга (74,7 фоиз) ошишида ўз ифодасини топди.

VII. Аҳоли турмуш даражаси ва ҳаёт сифатини изчил оширишни таъминлаш

Иш ўринларини яратиш ва аҳоли бандлигини таъминлаш дастурини амалга ошириш доирасида 2013 йилнинг биринчи чорагида ташкил этилган 250,4 мингта янги иш ўринининг 150 мингдан ортиғи (умумий сонининг 60 фоизи) кишлоқ жойларида яратилди.

Янги ташкил қилинган иш ўринлари умумий сонининг 156,8 мингтаси (62,6 фоизи) кичик бизнес ва хусусий тadbirkorlik соҳасида яратилди. Янги корхоналари ишга тушириш, фаолият кўрсатаётган ишлаб чиқаришларни кенгайтириш ва реконструкция қилиш ҳисобидан 13,2 мингта янги иш ўрни ташкил этилди. Иқтисодий ночор ва

фаолият кўрсатмаётган корхоналар фаолиятини қайта тиклашга оид тadbirkorlikнинг амалга оширилиши натижасида 3,4 мингта иш ўрни яратилди. Ишлаб чиқариш, ижтимоий ва бозор инфратузилмаси объектларида, шу жумладан автомобиль ҳамда темир йўллари қуриш ва реконструкция қилиш, аҳоли пунктларини ободонлаштириш объектларида 16,2 минг янги иш ўрни ташкил қилинди. 30 мингдан зиёд иш ўрни мамлакатнинг ортиқча ишчи кучи мавҳуд бўлган 28 туманида ташкил этилди.

Меҳнат бозорига фаол чора-тадбирларнинг амалга оширилиши натижасида ҳисобот даврида аҳоли бандлиги 2,5 фоизга ўсди, мамлакат бўйича иш ҳақи 18,4 фоиз, ўртача пенсия микро-ри 27,7 фоизга кўпайди. Умуман олганда, аҳоли жами даромади 2012 йилнинг шу даврига нисбатан 15,6 фоизга ошди.

"Обод турмуш йили" Давлат дастурини амалга ошириш доирасида ҳисобот даврида тижорат банклари томонидан касб-хунар коллежлари битирувчилари, шунингдек, кичик бизнес ва хусусий тadbirkorlik субъектларининг бизнес-лойиҳаларини мoliyalash учун қиймати 62,2 миллиард сўмлик кредитлар ажратилди. Жорий йил бошидан буён "Обод турмуш йили" Давлат дастурини амалга ошириш учун барча мoliyalashтириш манбалари ҳисобидан умумий ҳажмида 1,3 триллион сўмдан ортиқ маблағ йўналтирилди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов томонидан жорий йил 18 январда Вазирлар Маҳкамасининг мажлисида белгилаб берилган 2013 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларини аниқ мақсадли ҳамда изчил амалга ошириш шу йилнинг биринчи чорагида барқарор ўсиш суръатлари, макроиктисодий барқарорлиқни сақлаш ва иқтисодий-тизим рақобатбардошлигини оширишда муҳим омил бўлди.

Қабул қилинган ўрта муддатли иқтисодий тармоқ ва соҳаларни юксалтиришга қаратилган лойиҳаларни амалга оширишни жадаллаштириш, тadbirkorlik фаолиятини ривожлантириш учун қулай шарт-шароитлар яратиш ҳамда ҳудудларнинг инвестицион жозибадорлигини ошириш бўйича мамлакатимиз аҳолисининг бандлиги ва даромадларини изчил оширишга қаратилган кенг кўламли ислохотларни чуқурлаштириш ҳамда кенгайтириш Ўзбекистон Республикаси иқтисодиётини 2013 йилда барқарор ривожлантириш таъминлашга доир асосий вазифалардандир.

Yangiliklarda yurt nafasi

❖ Бухорода "Китобхоналар байрами" танловининг минтақавий bosqichi yakunlandi.

Республика Маънавият ва маърифат кенгаши, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Ўзбекистон Ёзувчилар уюмиси ва Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси ва "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати марказий кенгаши ҳамкорлигида ўтказилаётган танловнинг минтақавий bosqichida 50 нафарга яқин талаба-ёшлар мутолаа маданияти, бадий асарларни талқин эта билан ва ижодкорлик қобилиятини синовдан ўтказди.

Навоий давлат педагогика институтини талабаси Нафиса Тоштемурова "Китоб — тафаккур хазинаси", Бухоро давлат тиббиёт институтини вакили Аҳмад Аҳмедов "Энг фаол бадий асар тарғиботчиси", мазкур олий ўқув юртининг долзарб мавзудаги пьесани саҳналаштирган талабалар жамоаси "Асарлардан яралган саҳна асарлари", Бухоро давлат университети талабалари Насиба Норова ва Муслимбек Хамдамов "Ёш ижодкор талаба" ҳамда "Асарлардан яралган наволар" йўналишларида ғолиб қилди ва танловнинг мамлакат bosqichida иштирок этиш ҳуқуқини қўлга киритди.

❖ Тошкент Фотосуратлар уйида "Бир болага етти кўшни ота-она" мавзусидаги энг яхши фотоасарлар танлови ғолибларини тақдирлашга бағишланган тадбир бўлиб ўтди.

"Обод турмуш йили" Давлат дастурига мувофиқ Ўзбекистон "Маҳалла" хайрия жамоат фонди, Бадий академия, Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги, "Тасвирий ойина" ижодий уюшмаси, "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати ва бошқа ташкилотлар томонидан "Бир болага етти кўшни ота-она" фототанлови ташкил этилди. Ундан кўзланган асосий мақсад ёшларни эзгу қадриятларимиз руҳида тарбиялаш, уларнинг қалби ва онгига ватанпарварлик, фидойилик, меҳнатсеварлик каби ғояларни қарор топтиришдан иборатдир.

Танловда 70 нафарга яқин фотоишжодкор беш юздан ортиқ ижодий ишни билан қатнашди.

— Танлов бош совринига Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги — ЎзАнинг Қашқадарё вилаети бўйича фотомухбири Жамшид Норқобилов сазовор бўлди. Биринчи ўринга Константин Минайченко лойиқ топилган бўлса, Рустам Шарипов ва Носир Хайдаровга иккинчи ва учинчи ўринлар насиб этди. Ғолиб ва совриндорларга диплом ва эсдалик совғалари топширилди.

❖ Нукусдаги "Барқамол авлод" болалар марказида Халқ таълими вазирлиги ва "Барқамол авлод" республика болалар ўлкашунослик ва экология маркази томонидан умумтаълим мактаблари ўқувчилари ўртасида ўтказилаётган анъанавий "Ўзингдан айлани, ўлкам!" танловининг Қорақалпоғистон Республикаси bosqichi yakunlandi.

Мазкур танлов ёшларнинг Ватанимиз тарихи, миллий қадриятларимиз ва маданий меросимизни янада чуқур ўрганишга қизиқиш ва интилишни кучайтириш, интеллектуал салоҳиятини ошириш, маънавиятини юксалтиришга хизмат қилаётди.

Танловда барча туман ва шаҳарлардаги умумтаълим мактаблари ўқувчиларидан таркиб топган 15 жамоа иштирок этди. Белгиланган шартларга кўра, ўқувчилар ўлкамиз тарихи, миллий қадрият ва анъаналаримизга оид билим ва тушуңчаларини савол-жавоб, саҳна кўринишлари орқали намойиш этдилар. Кўнгирот туманининг "Кўнгирот" жамоаси биринчи ўринни эгаллаб, танловнинг мамлакат bosqichiga йўللанма олди. Иккинчи ва учинчи ўринлар Нукус шаҳрининг "Турон" ҳамда Мўйноқ туманининг "Орол ёшлари" жамоаларига насиб этди.

❖ Бухорода вилоят маданият ва спорт ишлари бошқармаси, халқ ижодиёти ва маданий-маърифий ишлар илмий-методик маркази ҳамкорлигида ташкил этилган халқ ўйинлари фестивалининг худудий bosqichi yakunlandi.

Халқимизнинг миллий анъана ва қадриятларини эъзозлаш, аждодлардан мерос бўлиб келаётган умрбоқий ўйинларнинг мазмун-моҳиятини ёш авлод онгига сингдириш, шу йўлда самарали изланишлар олиб бораётган жамоаларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш мақсадида ташкил этилган фестивалда туман, шаҳар bosqichlarida муваффақиятли иштирок этган ўн ҳаваскорлик жамоаси ўз маҳоратини намойиш этди. Хусусан, худудларнинг ўзига хос этнографиясини акс эттирган "Минди", "Арқон тортиш", "Чалама-чатти", "Қўрғонни қўриқлаш", "Даврада тур, ҳушёр тур!" каби қўллаб халқ ўйинлари томошабинларда катта таассурот қолдирди.

Тадбирда Шофиркон тумани вакиллари биринчи ўринни эгаллаб, фестивалнинг мамлакат bosqichida иштирок этиш ҳуқуқини қўлга киритди. Қоровулбозор ва Қорақўл туманлари жамоалари ҳам совриндорлар сафидан жой олди.

ЎЗА ва махсус мухбирларимиз йўллаган материаллар асосида тайёрланди.

Бошланғич таълимда инновацион технологиялар

Қашқадарё вилоят халқ таълими бошқармаси, вилоят педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти ҳамда Ғузор тумани халқ таълим муассасалари фаолиятини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлими ҳамкорлигида 50-умумтаълим мактабида «Бошланғич таълимда инновацион ва ахборот коммуникация технологияларидан фойдаланиш, таълим самарадорлигини оширишда икки авлод учрашуви» мавзусида семинар-тренинг бўлиб ўтди.

— Дарс жараёнида «Устоз-шогирд» анъанасига таяниш, замонавий технологиялардан оқилона фойдаланиш ўқувчиларнинг мавзунини пухта ўзлаштириши учун замин яратди, — дейди туман халқ таълими муассасалари фаолиятини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлими мудири

ўринбосари Б.Дўстқобилов. — Семинар-тренингда бошланғич синф ўқитувчилари компьютер ва слайдлардан фойдаланган ҳолда дарс ўтишди. Фахрий педагоглар ёшларнинг таълим олиши учун яратилган шарт-шароитларни кўриб қувондилар, ўз тажрибаларидан сўзлаб бердилар.

Seminar

Ш.НИЁЗОВА,
шу мактаб директорининг
ўқув ишлари бўйича
ўринбосари

«Санъатим сенга, обод юртим»

Ўзбекистон қасаба уюшмалари федерацияси кенгаши ташаббуси билан ўтказилаётган «Санъатим сенга, обод юртим» кўрик-танловининг Зомин тумани bosqichi 12-сонли болалар мусика ва санъат мактабида бўлиб ўтди.

Кўрик-танловда 115 нафар иштирокчи анъанавий ижрочилик, эстрада қўшиқчилиги, чолғу ижрочилиги, яқна ва жамоа рақс каби йўналишларида ўз истеъдодини намойиш этди.

12-сонли болалар мусика ва санъат мактаби ўқитувчиси Хуршида Исахонова, 50-мактаб ўқитувчиси Гулноза Сатторовна, 15-МТМ жамоаси, 25-мактаб ўқитувчиси Иброҳим Бобоев, 65-мактаб ўқитувчиси Бобур Хазратқулов йўналишлар бўйича ғолибликни қўлга киритиб, вилоят bosqichida иштирок этиш ҳуқуқига эга бўлди.

Абдусаттор СОДИҚОВ,
«Ma'rifat» мухбири

«Иқтидор»да истеъдодлар намойиши

Ички ишлар вазирлиги Ёнғин хавфсизлиги олий техника мактабида «Иқтидор» интеллектуал мусобақаси ўтказилди. Унда Ёнғин хавфсизлиги олий техника мактабининг «Халоскор», Ички ишлар вазирлиги академиясининг «Ёш ҳуқуқшунослар» ва Тошкент олий ҳарбий-техника билим юртининг «Сарлочин» жамоалари ўзаро беллашишди.

Танлов уч bosqichdan иборат бўлди. Биринчи шартда ҳар бир жамоа ўзларини таништириши ва таълим муассасаси ҳаётидан тайёрланган видеоларга намойиш этишди, иккинчи шартда катнашчиларнинг билим салоҳияти синовдан ўтказилди. Охириги шарт бўйича жамоалар эркин мав-

Bellashuv

зуда ўз қизиқишларидан келиб чиқиб, бор истеъдодларини кўрсатишди.

— Бу каби танловларни ўтказишдан мақсад ёшларининг интеллектуал салоҳиятини юксалтириш орқали

жамиятимиз тараққиётига салмоқли ҳисса қўшишдан иборат, — дейди Ёнғин хавфсизлиги олий техника мактабининг «Гуманитар ва иқтисодий-ижтимоий фанлар» кафедраси мудири, подполковник Дониёр Бахронов.

Ҳакамлар ҳайъати умумий ҳулосасига кўра, Ички ишлар вазирлиги академиясининг «Ёш ҳуқуқшунослар» жамоаси ғолиб деб топилди ва диплом, қимматбаҳо совғалар билан тақдирланди.

Несибеи
МАМБЕТИРЗАЕВА,
«Ma'rifat» мухбири

«Китоб, менинг дўстимсан»

Мутолаа инсоннинг маънавияти ва тафаккурини бойитиб, қалбида эзгу фазилатларни шакллантиради.

Юнусобод тумани ахборот-ресурс марказидаги тўққиз мингдан зиёд адабиётлар ҳам болаларнинг бўш вақтини мазмунли ўтказиш ва улар онгига ватанпарварлик, садоқат каби инсоний фазилатларни сингдиришга хизмат қилмоқда. Ушбу масканда бўлиб ўтган «Китоб, менинг дўстимсан» мавзусидаги бадий кечада 259-

умумтаълим мактабининг 6-синф ўқувчилари тўртта шарт бўйича беллашишди.

— Худуддаги ўқув муассасалари ўқувчилари учун ташкил этилган «Маънавият кунлари» доирасида қизқарли байрамлар, кўргазмалар тақдимотлар ва учрашувлар мана шу марказда ўтказилди, — дейди АРМ раҳбари Замира Зайниддинова. — Ёшлар ўртасида китобхонликни тарғиб этувчи бундай тадбирлар ўғил-қизларни бирдамлик ва ҳамжиҳатликка қорлайди.

Рамиз ВАЛИЕВ

Ҳам қўқидали, ҳам қизқирли

«2013—2014-ўқув йилида 1-синфлар сони 20451 тани ташкил этиши кутилмоқда. Чет тили 1-синфдан бошлаб ўқитилиши муносабати билан кўшимча 7549 та чет тили хоналарига, бундан ташқари, 3970 ставка дарс юкласи юзага келади. Мазкур дарс юкласи эса мавжуд 16239 нафар ўқувчига (0,11 ставкадан 1,0 ставкагача) тақсимланади. Эҳтиёжнинг бир қисми 1429 нафар олий таълим муассасалари битирувчилари ҳисобидан, қолган қисми эса ўқитувчиларнинг педагогик юкламаларини 1,5 ставкагача ошириш ҳисобидан қопланади».

Jurnalni varaqlaganda

«Бошланғич таълим» журналининг 4-сонида эълон қилинган Халқ таълими вазирли Улугбек Иноятлов билан суҳбатда нафақат юқоридаги каби муҳим фактлар, шу билан бирга, чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш бўйича амалга оширилаётган ишлар, чет тили ўқитувчиларига яратилаётган имтиёзлар ва гадаги вазифалар ҳақида ҳам батафсил фикр юритилди.

Насиба Эрхонова «Муаллимга методик кўмак сува ва ҳаводек зарур» мақоласида рейтинг паст мактабларга амалий ва услубий ёрдам кўрсатиш ташаббуси билан чиққан Тошкент шаҳар педагог кадрларни қайта

тайёрлаш ва малакасини ошириш институти тажрибасини ёритган.

Ўғил болалар неча ёшдан қайси спорт тури билан шуғулланиши мумкин? Қизлар-чи? Бу саволга Мадина Мирзақобилова-нинг «Спорт — ўзига ишонч омили» мақоласидан жавоб топишнинг мумкин.

Журналнинг янги сонидан ўрин олган «Оилада меҳнат тарбияси», «Авал қизиктиринг, кейин ўргатинг», «Агар бола ўзлаштирилмаса...», «В ҳақдом жисте заключение мысль», «Наша сила — в единстве целей» каби мақолалар ҳам педагогларга манзур бўлиши шубҳасиз.

Гулюз ОРИФЖОНОВА

Исонни шахс сифатида шаклланишга, жамиятда муносиб ўрин эгаллашга ундаб турадиган куч — мақсаддир. «Кимки кўп нарсалар эришмоқчи бўлса, ўз олдига катта талаблар қўйиши лозим», деган эди олмон шоири Гёте. Дарвоқе, умри беҳуда ўтказиш бемақсад яшайдан келиб чиқади. Инсон мақсади буюк ва қатъий экан, йўлида учрайдиган тўсиқларни енгиб ўта олади. Айтмайлик, ота-онаси ёки муаллимидан кўрққани учун ўқийётган бола билан университетда тахсил олиш иштиёқида ёнаётган ўқувчи баробар эмас, диплом олиш истагида олий ўқув юртини чангитиб юрган талаба билан етук мутахассис бўлиш орзусида китоблар чангини ютаётган илми толиб ўртасида осмон билан ерча фарқ бор...

ОРЗУЛАР ҲАМ ЎСИБ БОРАДИ

«Менинг яшайдан мақсадим нима?». Шу савол билан инсон ўз-ўзини қачондан тергай бошлайди? Ёшларимиз ўз вақтида келгуси ҳаёти, тақдири хусусида жиддий ўйлаб, маълум мақсадлар сари талпиниб яшашига эришиш учун ота-она ва педагогдан қандай ёлдам ва йўл тутиш талаб этилади?

— Ўз олдига мақсад қўйиш инсон ўзинини таниб, шахс сифатида шакллана бориши билан боғлиқ жараён, — дейди Низомий номидаги ТДПУ тадқиқотчиси, психолог Манзура Жумабоева. — Болада ўзининг кимлигини англашга қизиқиш икки-уч ёшидан оқиб бошланади. Масалан, сержантлик, атрофни ўрганишга иштиёқ ортиши, бошқалар билан муносабатларида ўз «мен»ига ургу бериш, яъни «У меники, бу меники», «Ўзим қиламан, ўзим овқатланаман, ўзим кийинаман...» каби гапларда ўзини танишнинг илк куртаклари намоён бўлади. Мактабгача даврда турли ўйинларга қизиқса, ўқувчилик йилларида ўқиш-ёзишнинг ўрганиш, тенгдошлари билан рақобатлашиш, ҳеч кимдан кам эмаслигини намоён этишни хоҳлайди. Ўсмирлик ёшига етгандан эса ўзликни англаш даврининг иккинчи — фаол босқичи бошланади. Бу даврда у онгли равишда шахсий хусусиятлари, қизиқиш ва қобилиятини сезиб, келгуси ҳаёти ҳақида ўйлаш, режалаштириш ва касб танлашга киришади. Мақсадига эришиш йўллари, масалан, танлаган касбининг эгаси бўлиши учун қайси фанларни чуқур ўзлаштириши лозимлигини англай бошлайди. Шу заил мақсади ҳам анжидлашиб, касб танлаш, ҳаётдан ўз муносиб ўрнини эгаллаш, тўлақонли шахс бўлиб вояга етишишга ҳаракат қилади. Бу жараёнда ота-она ва педагоглар, керак бўлса, боланинг ҳар битта хатти-ҳаракатини зимдан синчковлик билан кузатиб, бошқариб бориши лозим. Агар бола ўз қизиқиш, иқтидоридан келиб чиқиб, касб танлай олса, тўғри мақсад қўя билса, фақат олға интилади. Мақсади

йўлида фойдали ва зарарли жиҳатларни тушуниб етади, бўлар-бўлмага чалғимасдан, ўз-ўзини назорат қилишни ўрганади. Ўзида куч, сабр-матонат каби ахлоқий хусусиятларни тарбиялаб боради.

НЕГА ЎҚИБ-ЎРГАНМИЗ?

ёхуд ўқувчини ўз олдига аниқ мақсад қўйиб, унга эришиш йўлида ҳаракат қилишга ўргатишнинг аҳамияти хусусида

ОТА-ОНА ТАЛАБЧАН БЎЛСИН

Мактабни тамомлаб, муваффақият қўлга келтириб, ҳама ҳар хил касб-корнинг этагини тутиб, орзу-мақсадларини рўёбга чиқаришга ҳаракат қилади. Биров муаллим, биров муҳандис, шифокор таржимон бўлади. Аммо «Нега мактабда яхши ўқимадим, нега чет тилларни ёки биологияни пухтароқ ўрганмадим, устозни кунт билан тингламадим, топшириқларни вақтида бажармадим...» дея пушаймон ейдиганлар ҳам, афсуски, учраб туради. Чунки у мактабга қай ниятда қатнаганини кеч тушунди, пешонаси деворга урилганида бу ҳақида ўйлай бошлади. Сўнгги пушаймон эса қўлдан кетган имконни қайтариб бермайди (аммо қўлингизда турган имкониятдан фойдаланишга ундайди — агар тўғри хулоса чиқара олсан).

Айрим болаларнинг муваффақият фикрга эга эмаслиги, кимларгадир кўр-кўрона тақдир қилиб, бутун бунга, эртага ўнча ҳаваси келиб юрганини, қимматли вақтини зое қилаётганини кўра-миз...

— Педагог ва она сифатида бу ҳол мени ҳам ташвишга солади, — дейди Манзура Жумабоева. — Биринчи сабаб ота-оналарнинг лоқайлиги бўлса, иккинчиси, ёшларимизнинг теледидзор, телефон, компьютер каби ахборот-коммуникация воситаларига муккаси-

дан кетаётгани, улардан мақсадли(!) фойдаланишни билмаётганидир. Айниқса, иродали, бир сўзла эр йигитларни тарбиялаш учун нима қилиш керак? У оила устуни, жамият таянчи эканини онгли равишда тушуниб етиб, ўз вақтида олдига муайян мақсадлар қўя олиши кўп жиҳатдан оилавий муҳитга, ота-онанинг талабчанлигига боғлиқ. Катталарнинг ўзи ибрат бўлиб, мақсад қўйиш ва унга етиш учун нималар қилиш кераклигини кўрсатиб, керакли йўл-йўриқларни бериб бориши лозим. Қиз бола ҳаётда қандай инсон, қандай келин, қандай она бўлиш кераклиги ҳақидаги илк тушунчаларни онандан олади. Оила муҳити инсонга умрининг охирига қадар ҳамроҳ бўлиб қолади. Ота-оналарга яна шуни алоҳида

қошидаги аниқ фанларга ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаби ўқитувчиси Мирфозил Мирзааҳмедов. — Масалан, ўқувчининг математикага қизиқиши сезилса, у билан мунтазам, режа асосида ишлаш керак. Қобилиятини ривожлантириш, сайқал бериш лозим. Дейлик, бир бола беш-олти ёшидан оқиб қороздан самолёт, қуш, варрак ясаб ҳавога учиради, самодрачага ҳақиқий самолёт, вертолётларга маҳлиё бўлганча тикилади. Ота-онасига: «Нега қуш учса, қанотлари қимирлайдию, самолёт учса, қанотлари қимирламайди?» каби саволлар бера бошлайди. Ўртоғига «Акам шу самолётда Парижга борган. Катта бўлсам, унда мен ҳам учаман...» деб мактанайди. Демак, у учувчиликка қизи-

Dolzarb mavzu

ҳам устозимдан ўрганганларим кўп асқотди. Педагогнинг бежизга «етакловчи» дея айтмайди. Биз болани қизиқтиришимиз, йўналтиришимиз, нима учун фанни ўрганиши лозимлигини тушуниришимиз керак. Масалан, бир ўқувчим тўқувчилик билан шуғулланади, лекин ўқишга эътиборсиз. Мен унга адабиётни яхши ўрганиши ҳунармандлик ишида ҳам дилнинг ўсишига, муомала маданияти сайқалланишига, яхши оила бекаси, яхши она бўлишига ёрдам беришни тушунтирдим. У бадиий адабиётга, мутолаага берилиб кетди.

МАҚСАД АНИҚ — ЙЎЛ ЯҚИН

Ўқитувчилар таъкидлашадик, бирор мақсад сари йўналтирилган ўқувчи синфда яққол ажралиб туради. Вақтни қадрайди, масъулиятли бўлади, ўқитувчини диққат билан тинглаб, уйга вазифаларни ҳафсада билан бажаради, ҳатто устози берган топшириқлар доирасида чегараланиб қолмай, кутубхоналарга боради, режа асосида тўғрақиларга қатнайди, спорт билан ҳам шуғулланади.

ТДИУ қошидаги аниқ фанларга ихтисослаштирилган умумтаълим мактабининг 8-синф ўқувчилари билан суҳбатлашиб, уларга «Келажакда ким бўлмоқчисиз, ҳаётда ўз олдингизга қандай мақсад қўйгансиз?», деган савол билан муҳожат қилдик. Айримлар ҳисоби, банкир, иқтисодчи бўлиш истагини билдирган бўлса, баъзилар адвокат, таржимон, тиш доктори бўлиш орзусида эканини айтди. Қувонарлиси, барча ўғил-қизлар орзуга етишнинг йўли «Яхши ўқишда» деб билишди. Суҳбат жараёнида «Билимни киши одамлар орасида обрў-эътиборли бўлади», «Билим — бахт калити», «Билим ёрдамида инсоннинг дунёқараши шаклланади, оқ билан қорани ажратадиган бўлади», «Эл орасида боши эгилиб қолмайди» каби мулоҳазаларни эшитдик.

Бундай болаларга, албатта, ҳамманинг ҳаваси келадиган, келажакга умид билан боқадиган. Ҳаётда ўз йўлини топиб кетади, дея ишонч билдиришди. Дарҳақиқат, «Ҳаётда ўз ўрнини, ўз йўлини топи» ёки «Йўлни йўқотди, йўлдан адашди» каби иборалар қулоққа чалиниб туради. Асрлар оша тилдан-тилга ўтиб келётган бу ҳикमतлар дунёда ҳар кимнинг ўз йўли борлиги, ўз мақсад-манзилга эга эканини таъкидлаётгандек. Зеро, мақсад аниқ бўлса йўл ҳам яқин бўлади...

Ғолиб БАҲРОМ,
«Ma'rifat» муҳбири

таъкидлашни истардимки, фарзандларимизда аввало масъулият ҳиссини уйғотишимиз керак. Бу меҳнат тарбияси, ўғил-қизларнинг ёши, қизиқишларига мос муҳим вазифалар юклаш ва ишнинг натижасини қатъий талаб қилиш орқали юзага чиқади. Шунда бола улғаяётганини, ўзига ишонч билдириляётганини ҳис қилади. Унга мана шу йўлдан борасан, деб чизиб бера олмаймиз, бунинг иложи йўқ. Аммо нима тўғрию нима нотўғрилигини тушунириб, назорат қилиб турсак, фарзандимизнинг ўзи йўл топиб олади. Ахборот-коммуникация воситалари ривожланган муҳитда нафақат болаларимиз, ҳатто биз катталар ҳам баъзан мақсаддан чалғиймиз. Шахсда қўйган мақсаднинг тўғрилигига, унга эриша олишига ишонч кучли бўлса, асло йўлни йўқотмайди.

ИҚТИДОРНИ ИЛФАСАК...

Ота-она бола иқтидорини пайқадими, қизиқишини сўндирмасдан, ривожлантириши, унга мос шароит яратиб, рағбатлантириши керак.

— Ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаблари, болалар ижодиёти марказлари, турли тўғрақилар ҳамда кўрик-танловлар, спорт мусобақалари бола иқтидорини ривожлантириш ва ўз олдига мақсад қўйиб, унга эришиши — камолга етишида муҳим роль ўйнайди, — дейди ТДИУ

қади. Бундай ҳолатда ота-она фарзандини «Бошимни қотирма!», «Бор, онангдан сўра, ишим бошимдан ошиб-тошиб ётибди», дея қизиқишларини сўндирмасдан уни авиамоделчилар тўғрагига олиб бориб, керакли асбоб-анжомлар совға қилса, боладаги қизиқиш ортади, унинг орзуси мақсадга айлана бошлайди. Ҳа, асосийси — ўғил-қизларимиздаги иқтидорни ўз вақтида пайқаб, хоҳиш-истакларига мувофиқ олға чорлай билишда.

ПЕДАГОГ — ЕТАКЛОВЧИ

Ўқитишнинг ўзига яраша қийинчилиги, боланинг эса енгил ҳаётга мойиллиги, ўйинқароқлиги бор. Шундай экан, ўқувчи таълим олиш машаққатига чидаши, жон қийинчилиги учун бунинг роҳатини ҳам ҳис қилиши лозим.

— Мактабда ўқиб юрган пайтларимизда бизга она тили ва адабиёт фанидан устозимиз «Ким бўлсам экан?» мавзусида иншо ёздириди, — дейди пойтахтимиздаги 273-мактаб ўқитувчиси Манура Усмонова. — Сўнг ҳар бир ўқувчи билан алоҳида гаплашиб, қизиқишларини қўллаб-қувватлади, йўл-йўриқ берди. Менга: «Сизнинг нутқингиз раван, адабиётга қизиқишингиз яхши, она тили ва адабиёт ўқитувчиси бўлишингиз мумкин», деди. Бу даллалар руҳланиб, астойдил ҳаракат қила бошладим ва ўқишга кирдим. Ҳозирги иш фаолиятимда

Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch

Хозирги глобаллашув жараёнида мафкуравий таъсирлар тобора кучайиб бораётди. Бундай мураккаб вазиятда фақат ўз маданиятини, ўзлигини, тарихини унутмаган халқ тараққиёт сари дадил одимлашини ҳаётнинг ўзи кўрсатиб турибди.

Мамлакатимизда инсон манфаатларини таъминлашга қаратилган ва изчил ҳаётга татбиқ этилаётган ислохотлар жараёнида халқимизга хос қадрият ва анъаналарни асраб-авайлаш, ажодларимизнинг бой маънавий меросини ўрганиш ва ўсиб келаётган ёш авлодни ундан баҳраманд этишга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Президентимизнинг 2006 йил 25 августдаги "Миллий ғоя тарғиботи ва маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш тўғрисида"ги қарори бу борада муҳим дастуриямал бўлиб хизмат қилмоқда.

нинг учун ҳам маънавият жамият тараққиётининг бош омили, ижтимоий-иқтисодий ривожланишнинг муҳим асосларидан бири, халқ турмуш тарзининг кўзгуси ҳисобланади. Республика Маънавият тарғибот марказининг вилоятлардаги бўлимларининг фаолияти ушбу мезонлар асосида йўлга қўйилган. Аҳоли ўртасида олиб борилаётган тарғибот ишлари, учрашув ва мулоқотларда асосий эътибор ўзликни англаш, маънавиятни юксалтириш, моддий ва маънавий ҳаёт уйғунлигини таъминлаш, глобаллашув жараёнларида кучайиб бораётган маъ-

ҳамкорликда ёш маънавият тарғиботчиларининг "Эътиқод" клуби ташкил этилди. Унга Самарқанд олий ўқув юр்தларининг юздан зиёда фаол талабалари аъзо бўлди. Улар маҳалалар, умумтаълим мактаблари ва ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларида ўтказилаётган учрашув ва суҳбатларда, оммавий ахборот воситаларидаги чиқишларида мазкур долзарб мавзулар бўйича ёшларга тушунча бермоқдалар.

Аҳоли ўртасида олиб борилаётган тарғибот ишлари самарадорлиги ва таъсирчанлигини ошириш, ҳар бир юртдошимиз қалбига йўл топиш мақсадида кейинги йилларда "Нуроний" жамғармаси, "Маҳалла" хайрия жамоат фонди ва "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати вилоят бўлимлари билан ҳамкорликда "Бир нуроний ўн оилага маънавий ғамхўр", "Фахрийлар меҳри — баркамол авлодга" шioriлари остида жамоатчилик ҳаракатлари йўлга

равнақи ва юрт ободлиги тамойилларининг ҳаётдаги тасдиғи бўлаётди.

Халқимиз маданиятини юксалтириш, миллатимизга хос юксак инсоний фазилатларни улуғлашда театр, кино ва мусиқа санъатининг ўрни бекиёс. Мазкур санъат дурдоналаридан халқимизни баҳраманд этишнинг самараси ва таъсирчанлиғи ғоят кучли. Шу боис жойларда ўтказилаётган ҳар бир тадбирга маданият ва санъат намояндalарини, ёзувчи ва шоирлар, кўшиқчи ва бастакорлар таклиф этилмоқда. Улар томонидан намойиш этилган сахна кўринишлари, жозибали куй-кўшиқлар ҳамюртларимиз, айниқса, ёшлар маънавиятини юксалтиришга хизмат қилмоқда. Аҳолини кино саройлари ва театрларга кўпроқ жалб қилиш масаласига ҳам алоҳида эътибор қаратилмоқда. Айни пайтда вилоятимизда фаолият кўрсатаётган Ҳамид Олимжон номидаги мусиқали драма театри, кўғирчоқ театри, Чехов номидаги рус драма театри, Абдулҳамид Маждий номидаги Каттакўрган драма театрида сахналаштирилаётган ҳар бир асарнинг кенг жамоатчилик иштирокида тақдироти ўтказилмоқда. Спектакль томошаларига маҳалалар, корхона ва ташкилотлар вакиллари, ўқувчи ва талабалар кенг жалб этилмоқда.

Вилоятимизда маънавият тарғиботчиларини танлаш, тарбиялаш ва малакасини ошириш ишлари ҳам тизимли равишда йўлга қўйилган. Республика Маънавият тарғибот маркази ҳузуридаги "Маънавият тарғиботчилари ўқув курси"да турли соҳаларда мафкура бўйича мутасаддилар малака ошириб келмоқда. Миллий ғоя ва мафкура илмий-амалий маркази билан ҳамкорликда маънавий-маърифий ишлар ташкилотчиларининг ўқувлари ўтказилаётди. "Энг фаол маънавият тарғиботчиси" кўрик-танловининг туман, шаҳар ва вилоят босқичлари юқори савияда ташкил этилмоқда.

Мухтасар айтганда, Самарқанд вилоятида миллий ғоя тарғиботи ва маънавий-маърифий ишлар тизимли йўлга қўйилган бўлиб, аҳоли маънавиятини юксалтириш, дунёқарабини кенгайтиришда муҳим омил бўлимоқда.

ЎЗА мухбири
Ф.ХАСАНОВ
ёзиб олди.

МАЪНАВИЙ-МАЪРИФИЙ ИШЛАР КЎЛАМИ КЕНГАЙМОҚДА

Ушбу ҳужжатда маънавий-маърифий ислохотлар давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бири сифатида қайд этилиб, бу борадаги долзарб вазифалар белгилаб берилган. Маънавият ва маърифат кенгашлари, Маънавият тарғибот маркази ҳамда унинг ҳудудий бўлимлари томонидан бу борада муайян ишлар амалга оширилмоқда. Самарқанд вилоятида олиб борилаётган ишлар ҳақида **Республика Маънавият тарғибот маркази вилоят бўлими раҳбари Йўлдош СУЮНОВ** Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги — ЎЗА мухбирига қуйидагиларни гапириб берди:

— Президентимизнинг "Юксак маънавият — енгилмас куч" асарида қайд этилганидек, маънавият — инсонни руҳан покланиш, қалбан улғайишга чорлайдиган, одамнинг ички дунёси, иродасини бақувват, имон-эътиқодини бутун қиладиган, виждонини уйғотадиган бекиёс куч, унинг барча қарашларининг мезонидир, — дейди Й.Суюнов. — Шу-

навий таҳдидларга қарши тура олиш масалаларига қаратилмоқда. Бунда Президентимизнинг "Юксак маънавият — енгилмас куч", "Ўзбекистон мустақилликка эришиш оstonасида" каби асарлари муҳим манба бўлиб, улардан кенг фойдаланилмоқда.

Самарқанд ҳуқуқшунослик коллежи, Тайлоқ агротадбиркорлик коллежи, Самарқанд давлат университети қошидаги 3-академик лицей, Самарқанд тиббиёт институти қошидаги 2-академик лицей, Самарқанд шаҳридаги 35-умумтаълим мактабида ўтказилган тадбирларда давлатимиз раҳбари асарларида бу борада баён этилган фикрлар ёшларга атрофлича тушунтирилди.

Маънавий-маърифий фаолиятни ташкил этиш, айниқса, voyaga yetmagan yigit-qizlar ma'naviy dunyosini shakllantirishga qaratilgan ishlarni olib borishga alohida e'tibor bilan yondashilayotir.

қўйилди. Шу тариқа жойларда давлат ва ҳудудий дастурлар бўйича амалга оширилаётган хайрли ишлар оммалаштирилмоқда.

Жорий йилда ҳам бу борадаги ишлар изчил давом эттирилиб, аҳолининг кенг қатламлари ўртасида соғлом ва фаровон турмуш асослари, ободлик, аввало кўнгилдан, хонадондан бошланиши ҳақида тушунтириш ишлари олиб боришмоқда. Юртбошимиз томонидан илгари сурилган қишлоқларда намунавий лойиҳалар асосида уй-жойлар қуриш гоёсининг аҳамияти, халқимиз турмуш фаровонлигини оширишдаги ўрни ўтказилаётган суҳбат ва учрашувларнинг бош мавзуси бўлмоқда. Ўтган йили вилоятимизда мингдан ортиқ ана шундай замонавий иморатлар барпо этилиб, фойдаланишга топширилди. Пастдарғом, Окдарё, Самарқанд, Ургут туманларида қад кўтарган уй-жойлардаги имкониятлар шаҳардагидан кам эмаслиги миллий истиқлол гоёсининг негизи бўлмиш Ватан

БОЛАЛАР НАЗОРАТСИЗ ҚОЛМАЙДИ

Қорақалпоғистон Республикаси умумтаълим мактабларида таълим-тарбия ишлари самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари, хусусан, ўқувчиларни дарсдан сўнг фан, спорт ва санъат тўғрисидаги жалб этиш масалаларига устувор эътибор қаратилмоқда.

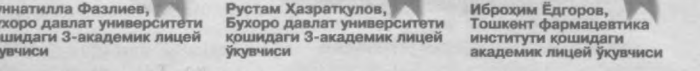
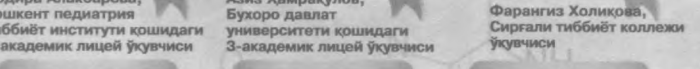
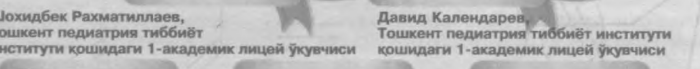
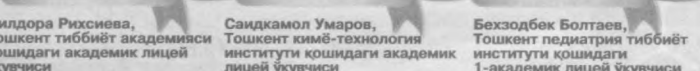
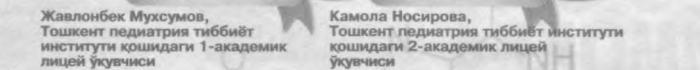
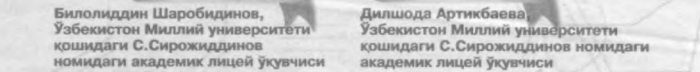
Нукус шаҳридаги 34-умумтаълим мактабида мингдан зиёд ўғил-қиз тахсил олади. Бу ердаги спортнинг баскетбол, футбол, волейбол, стол тенниси, енгил атлетика, шахмат-шашка турлари бўйича ҳамда мусиқа, инглиз тили йўналишларидаги тўғаракларда ўқувчилар мароқ билан шуғулланади. Тўғарак машғулоти малакали ўқитувчилар томонидан юқори савияда, янги педагогик услублардан кенг фойдаланган ҳолда олиб борилаётгани ўқувчиларнинг бўш вақтини самарали ўтказишга хизмат қилмоқда.

Суратларда: Биология фани ўқитувчиси Дамегул Сейтова ўқувчилар билан машғулотда. Ўқувчилар Муассар Ўралбоева ва Бийбизода Максетова.

Мақсад ҲАБИБУЛЛАЕВ (ЎЗА) олган суратлар.

Кимё фани бўйича 47-халқаро
Менделеев олимпиадасига волиб бўлган
Ўзбекистон ёшлари

Курбонбой МАТҚУРБОНОВ,
«Ma'rifat» муҳбири

Менделеев олимпиадаси муносабати

Санобар ЖУМАНОВА

«МЕНИ КЕЧИР, ДУСТИМ»

Кишининг изгириш шамоли қор парчаларини у ёқдан бу ёққа учиради. Буралиб, эшилиб ёғатган қор қоракда ҳувилаган тўйгулар, бироз изтиробли хотираларни ўйғотишга ошқайтадиган. Шаталоқ отиб, қўчани тўлдириб юрган болалар қалби қордан-да оқ. Чангилларда юраги покликка тўлган болалик учиб борапти. Бир чеккада ўйчан ўтирган Умиднинг юзини ёқисиз хотира олмадек қизарттирди. Бехосдан «Кечир, дўстим, кечир!» деб юборди. Худди ичини кемираётган дўрд унсиз товуш бўлиб янграгандек бўлди...

Умид синфдоши Наргизанинг сумкасида 8 минг сўм пулини ҳеч кимга билдирмай олиб қўйди. Зум ўтмай, тўполон бошланди. «Орамиздан ўри чиқибди», дея болалар бир-бирига ўнғайисизлини тикилди. Устози ҳаммани сўроқ қилиб чиқди. Барибир бўлмади. Умиднинг кўзлари ола-қула. Оёқлари даг-даг қалтираб, қилиб қўйган ишдан нечоғлиқ афсусланмасин, энди кеч. Тан олса, дўстлари даврасидан ажратиб қўйди. Юрагининг дупурлаб уришию, кўзлари уни сотиб қўйишдан хавотирда. Нима қилиш керак? У мум тишладан ўзга илож топа олмади.

Ўқувчиларининг орасидан ўри чиқшини етти ухлаб тушида ҳам кўрмаган

синф раҳбари Фариди опа вазиятни англолмай хаёли фаромуш тортиди ва сўнгги чорани қўлади. Синфда текширув бошланиб, қутилмаганда Умиднинг партадош дўсти Санжарнинг сумкасида ўша ўғирланган пул чиқиб қолса бўладими. Ҳамма ҳайратда. Наҳот энг аълочи, одобли бола ўғрилиқ қилган бўлса. Синфдошлар унга ёвқараш билан тикилди. Қутилмаган қолдан гангитиб, қоп-қора кўзлари ёшлаган Санжар:

— Мен ўғри эмасман, устоз. Буна пулим йўқ эди. Кимдир менга тухмат қилаяпти. Ахир, ҳеч қачон ўғрилиқ қилмаганман, болалар, — дея йиғлаб юборди.

Ёш аралаш мунчоқ кўзлар атрофга мўлтиради. Зора ҳақиқий ўғри чиқиб, уни оқласа. Йўқ бундай бўлмади. Дўстга садоқатдан қўрув устун келди. Топилган пул эгасига қайтарилди. Лекин Умиднинг ўша пулни олганию текширув пайти Санжарнинг папкасига солиб қўйганини тан олишга журъати етмади. Уялди, кўрқди, андиша қилди. Оқибатда дўстининг номига қора доғ тушди. Уйига бориб йиғлади. Ойисига

ҳам дардини айтмади. Кичкинагина вужуд катта виждон олдиди эзилиб кетди. Ўтириб ўтирганини, ухлаб ухлаганини билмади... Дўсти Санжарнинг кўзларига қандай қарайди энди?

Эртаси куни қувноққина ўқувчисини тушқун кайфиятда кўрган Фариди опа бошида ҳайрон бўлди. Кейин кечаги ишда Умиднинг қўли бормикин деб ўйлади, чамаси, уни дарсдан кейин олиб қолди:

— Умиджон, кечадан бери юз-кўзинг сўлгин. Ўғлим, жуда яхши, ақлли боласан-ку! Қани, менга айт-чи, Санжарга нисбатан ёмон иш қилиб қўймадингми? — дейиши билан Умид йиғлаб юборди.

Устоз дарҳол митти вужудни бағрига босди:

— Нега бундай ишга қўл урдинг, ўғлим?

Мурғак юрак кўзларини пир-пиратиб ёрила қолди:

— Қўғирчоқ... Қўғирчоқ... Синглимнинг туғилган кунига ўзи гапирадиган қўғирчоқ олиб бермоқчи эдим... Кечиринг устоз, кечиринг, бошқа қилмайман...

Vogea

«Ma'rifat»
Mahorat
Maktabi

БУНИНГ ЙЎЛИ ОСОН!

Талабалар осонликча эришиб бўлмайди. Буни биров аңлайди, биров эса йўқ. Олий ўқув юртига кириш учун ҳаракатни ҳамма ҳар хил вақтда бошлайди. Баъзилар мактаб давридан оқиди аниқ мақсад қўйиб, кўз остига олган таълим маскани талабасига айланиш учун тайёр-гарлик қўради. Яна баъзилар академик лицей ва касб-хунара коллежларида ўқиётган кезларида ҳаракатга тушади. Шундай абитуриентлар

Mulohaza

ҳам борки, тест синвларига олти-етти ой қолганда, яъни январь ва февраль ойларида, ҳатто март ойида қимирлаб қолишди. Барча ота-оналар фарзандларининг яхши таълим олиб, олий маълумотли бўлишини хоҳлайди ва бунинг учун шароит яратиб беришга ҳаракат қилади: кириш имтиҳонларига пухта тайёрланиш учун керакли адабиётлар, дарс тайёрлаш имкониятлари етарли дарсхона... Энг асосийси, тажрибали репетитор ёллашга астойдил киришадилар. Бироқ тажрибали репетиторлар торта олмайдиган, яъни

берилган билимни тўлиқ қабул қилолмайдиган ўқувчини ўқитишдан бош тортишади. Турри-да, хоҳиш ва имконияти бир-бирига мутаносиб келмаган абитуриентнинг ота-онасини омадга ишонтиришининг нима кераги бор?! Кўпчилик бу масалада ўқув марказларини тўри ечим деб ўйлайди. Аммо ўқимаган одам қаерга қатнамасин, неча қатнамасин, барибир талаба бўлолмас экан... Олий ўқув юртига киришни жуда мураккаблаштириб юбордимми? Аслида, вазиятни чигаллаштираётган ўзингиз. Ҳар хил йўللarga бош урмай, вақтни қадрлаб, имкониятлардан унмол фойдалансангиз, талаба бўлиш жуда осон. Имтиҳондан йилқилганингизни репетиторга бормаганингиз ёки бошқа сабабларга йўйиб юрвермасдан фақат ўқиш, ўқиш ва яна ўқиш керак. Шу, ҳоло!

Мадина МИРЗАҚОБИЛОВА,
«Ma'rifat» маҳорат мактаби
тингловчиси

КУТИЛГАН ВА КУТИЛМАГАН
КЎНҒИРОҚ

Аудитория талабалар билан гавжум. Семинар машғулотлари бошлангани боис айни пайтда кўпчилик берилган топшириқларни тайёрлаш билан банд. «Улгураман, олдинда танаффус бор-ку. Ўқитувчи кириб даволат қилгунича, такрорлаб оламан» деб ўйлайди кимдир. «Эгоист» лақабини олган курсдошим эса дафтар устига мукка тушганча партадошига кўрсатмасдан ўқиш билан овора. Японларда «Уй вазифасини қўйириш учун бериб турган ўқувчи ўз дўстига душман» деган гап бор экан. Қизиқ, бу «мехрибонлик» бизда нега аксинча баҳоланаркан-а? Ердам қўлини чўзган «қадрдон-ингичи душман дейишга қандай тилинг боради, ахир.

Кутилган ва кутилмаган кўнғироқ чалинди. Биз дарсини интизорлик билан кутадиган профессор домламиз оғир китобларни кўпчиликларига хонага кириб келди. Дарсга ким

тайёрлиги сўралди. Барча жим. Чунки ҳаммамиз берилган «олтин дақиқа»лардан фойдаланиб, «иш-имизни аъло даражада ўздадлагандик. Доскага ўз тилимиз билан айтганда «ҳаяжонланмишдан саклайди»-ган консепт дафтаримизни кўтариб чиқамиз. Мавзу бўйича гапиратиб, «Уйда ўқигандим, ҳозир

Siz nima deysiz?

эсимга келмаяпти», дея ийманиб муаллимга назар ташлаймиз-у, ўқилимиздаги «ердамчи»дан шариллатиб ўқиб берамиз. Конспектимиз бўлмаса, домла журналга қараганда китоб титкилашга тушамиз. Агар ўқитувчимиз «Хотиранга таяниб гапир», деб қолса, билмадим, ўн тўрт талабадан қанчаси пичоққа илинарканмиз.

Ёнимдаги гуруҳдошимни кузатаман, 90 дақиқалик дарс давомиди 14 марта қўл телефонига назар ташлади. Демак, шунча

маротаба дарсдан ҳаёли бўлинди. Олд партада ўтирган Гулнозанинг гали қулоғимга чалинди: «Яна 29 балл тўпласам, шу фандан беш оламан». Ёнидаги бола унинг сўзларига эътироз билдирди: «Баҳо учун билимми ёки билим учун баҳоми?»

Файласуфлардан бири «Дунёни гоёлар бошқаради» деса, яна бири «Йўқ, дунёни манфаатлар бошқаради», деган эди. Шундан келиб чиқиб, талабаларда иккита манфаат бор десак адашмаймиз: аъло баҳо стипендиясини қўлга киритиш ва етук мутахассис бўлиб етигиши. Ҳар иккаласи ҳам бир-бирига боғлиқ бўлса-да, мақсаднинг негизини иккинчиси ташкил этмоғи лозим. Ахир, биз билимимизга қараб баҳо оламиз. Баҳо эса, mening наздимда, нисбий тушунча. Шундай эмасми, азиз тенгдошим?

Дурдона МУХТОРОВА,
«Ma'rifat» маҳорат
мактаби тингловчиси

Ta'kid

Фахриддин навбатдаги машғулотта кетар чоғи китобларини қўйиш учун хонасига кирди-ю, қайтиб чиқмади. Опа-си хавотир олиб, укасининг ортидан кирса, ширингина бўлиб ухлаб ётган экан.

Фахриддин 7-синфда ўқийди. Унинг синфдошларидан ажралиб туришини барча ўқитувчилари эътироз этади. Ўсмирлик даврида болаларнинг бекорчиликдан ёмон одамларга қўшилиб қолаётганини эшитган ота-онаси уни дарсдан кейин турли тўғрақлару қўшимча машғулотларга беради. Фахриддиннинг бўш вақти йўқ. Мактабдан чиқиб, турти уйига боради-ю, тушлик қилиб, бир қарасангиз математикадан, бир қарасангиз инглиз тилидан қўшимча дарсларга ошқайди. Сешанба, пайшанба кунлари боксга, қоршанба, жума кунлари эса сузишга қатнайдими...

Хорижада ўз дилбандидан кичкинтой-гений тарбиялаган ота-оналар ҳақида эшитганмиз. Ёдингиздами, бир вақтлар «Оксфорднинг 5 ёшли талабаси» ёки «Энг мураккаб формулани 5 дақиқада еган 6 ёшли болакай» каби шов-шувлар тез-тез қулоққа қалинардими. Бунинг оқибати билан эса ҳеч ким қизиқмас эди. Бири тенгдошлари орасидан дўст тополмай қийналиб, асаб касаллиқларига гирифтор бўлган бўлса, бошқасининг онги ахборот қабул қилмай қўйганидан хабарингиз борми?.. Бундай мисоллар кўп. Демак, тажрибалар ўзини оқламади.

Қалби меҳрга лиммо-лим устоз ўқувчисининг афсусдалигини кўриб, уни овутиди:

— Айбини тан олиш марднинг иши. Қучли инсонлар хатосини ўзи тўғирлайди. Мухими, ўша хатони яна такрорламаслик. Дўстингдан уэр сўрашинг керак. У сени, албатта, кечиради. Айбинини шу тахлит ювасан. Энди бироз бо-тироқ бўл, болам.

Эртаси куни Умиджон Санжар ва дўстларидан уэр сўради. Бечора кўнгли сал бўлса-да, таскин топди. Митти қалб ўз-ўзига «Бундай ишга ҳеч қачон қўл урмайман», деб ваъда берди. У кўркувини устозининг кўмағида енга олди. Энди бир босган тиконни бошқа босмайдими. Ҳозир синфдошлари Умид билан аввалгидек иноқ. Ана, бир гала болалар кўча бошида чанги учиб юришибди. Юзларида шўҳчан болалиқнинг майин қувончи ҳукмрон. Умиднинг юрагидан из бўлиб қолган қора доғ қуёш нуриди мисоли муз парчасидек эриб кетаётганлиги.

Одина ҚУЛМУРОВА,
«Ma'rifat» маҳорат мактаби
тингловчиси

БОЛАЛИГИЗНИ
БОЛАЛИГИДАН
МАҲРУМ ЭТМАНГ

Шунда болани ўйин-кулгудан, болалиқнинг беғубор онларидан маҳрум этиш жиноят эмасми, деган савол юзга қатнайдими.

Тўғри, кўча-қўйда, интернет кафеларда вақтини бекорчи ишларга сарфлаб, тентираб юрган ўқувчиларни кўрганда Фахриддиннинг ота-онасини тушунгандек бўламиз. Аммо болани тўғрақларга жалб қилишда меъёрни сақлаш керак эмасми? Фарзандимни ҳар томонлама етук камол топтираман деб, аксинча, ўқишдан беэдириб қўймаймизми? Унга ўйнаб-қулиши (фақат соғлом муҳитда) учун ҳам имконият яратиш керак эмасмикан, катта масъулиятни ҳозирдамоқ заиф елкасига юклаш тўғрими-кан?

Шахноза АБДУЛАХАТОВА,
«Ma'rifat» маҳорат мактаби
тингловчиси

Бугун улкан ўзгаришлар

Taklif

ва янгиланишлар замонида яшайамиз. Ахборотга бўлган эҳтиёж-имизни қондириш учун виртуал олам чексиз имконият эшикларини очиб қўйган. Бироқ интернет маънавий эҳтиёж-имизни қондира олаётими? Айнан шу савол атрофида баҳс-мунозарара киришилса, ахборот асри бола-

эмас, балки ички оламни биллиш орқали баҳо беришни ўргатди», дейди у. Озода Яхшиева «Қобуснома»(Кайковусун), Шахноза Абдулаҳатова «Отамдан қолган далалар»(Тоғай Мурод)ни, Мадина Мирзақобилова «Мухаббат»(Абдулла Қаҳҳор)ни ўқитган экан. Бу ўйрат-ни яна давом эттириш мумкин.

КИТОБХОНЛИК КЕЧАСИ
УЮШТИРСАК...

лари китоб ўқишдан анча йироқлашгани, уларни кўпроқ енгил-елпи нарсалар қизиқтиришини таъкидлашдан нарига ўтмайми. Шу ўринда ёшларни мутолаага қайтариш учун нима-лар қилинмоқда, деган савол туғилди.

Биргина факультетимиз мисолида олиб қаралганда ҳафтаннинг ёки оининг бирор куни китобхонликка бағишланмаган. Ваҳоланки, бизда бадий мутолаага қизиқувчи талабалар анчагина. Сўровнома ўтказганимизда бунга тўла ишонч ҳосил қилдик. Масалан, Дилором Ҳошимова яқинда Агата Кристининг «Матильда» асарини ўқиб тугатганини айтди. «Бу асар китобга қизиқилишни янада оширди. Инсонларга ташқи кўриниш билан

Тенгдошларимнинг фикрларини эшитиб, факультетда давра суҳбати уюштириш ва бирор асарни муҳокамага қўйиш, шу орқали талабаларни бадий асар мутолаасига янада қизиқтириш керакмикан, деб ўйлаб қолдим. Шунда китобхон тенгдошларимиз сафи янада кенгайрими. Баъзилар вақтингиз тингилгини рўқча қилиб, тақлифимни қўйганидан бўлиши. Бироқ китоб учун, демакки, дунёқарашимизни кенгайтириш, тафаккуримизни теранлаштириш учун сарфланган вақт зое кетмаслиги аниқ-ку! Талабанинг бундан бошқа қандай муҳим вазифаси бор яна?!

Садоқат РЎЗИЕВА,
«Ma'rifat» маҳорат мактаби
тингловчиси

(Давоми. Боши газетанинг аввалги сонларида.)

Авиация ва космонавтика илмий-техникавий тараққиётни белгиловчи соҳалардан бири ҳисобланади. Бу соҳанинг жадаллик билан ошиб бораётган эҳтиёжларини қондириш мақсадида жуда кўп илмий муаммолар ўз ечимини топди ва янги илмий-техникавий лойиҳалар, юксак технологиялар вужудга келди. Авиакосмик соҳа кашфиётчилари халқ хўжалигининг кўплаб йўналишлари учун илғор техникани яратишда умуминсоний аҳамиятга молик янги ғоя ва ёндашишларни илгари сурдилар. Бу соҳанинг истиқболли ишланмаларида нанотехнологияларни қўллашга катта эътибор берилмоқда. Яқин космос ва мегадунёни фаол ўрганишда мит-

киритилган нанокомпозицион материаллар пўлатдан ўнлаб марта мустаҳкам бўлиши билан бирга, зичлиги ўн мартагача камдир. Бундай материаллардан ясалган самолётлар конструкциясининг массаси замонавийларникидан икки мартагача камайд. Назорат қилувчи ва бошқарувчи электрон қурилмалар (авионика) яратиш ва учуш аппаратларининг ички қисмини пардозлашда янги принцип ва наноматериалларга ўтиш самолётни янада енгиллаштиради. Замонавий самолётлар асосан, таркибига 20 фоиз атрофида юқори мустаҳкамликка эга микрометр ўлчамдаги полимер товлар киритилган алюминий қотишмаларидан ясалган. Янги лойиҳага кўра, Boeing 787 Dreamliner самолёти ясалган материалда масса-

хосил бўлишига катта қаршилик кўрсатади. Гао ва унинг гуруҳи ўлчамлари 20 нанометрдан 20 микрометргача бўлган зарралардан иборат кремний органик елим (смола)ни олишга муваффақ бўлдилар. Бу елим билан қопланган алюминий пластинкасининг устидан ҳарорати минус 20 градус Цельсийга тенг муз аралаш сув (дўлга ўхшаш) қуйилган. Хулосаларга кўра, 10 микрометрдан кичик нанозарралар сувни итариб ташлашда, диаметри 50 нанометрдан кам бўлган кремний нанозарраларигина музлашнинг тўлиқ олдини олар экан.

Космонавтика. Келажақда нанотехнология маҳсулотларини космонавтикада кенг қўллаш учун янги лойиҳалар тайёрланмоқда. Бу соҳада наноструктурланган

лари киритилган материаллар ёрдамида ўз ечимини топиши мумкин. Албатта, космосда парвоз қилишда, Ой ва сайёраларни забот этишда одам учун ноқулай шароитларга кўникиш ва у ерда кўп вақт давомида яшашни таъминлаш муаммосига ўзига хос ечим топиш зарур. Масалан, одамларнинг зарарли муҳитдан муҳофаза қилиниши, олинган жароҳатларнинг ўз-ўзидан битиши ва космонавтларнинг соғлигини узлуксиз равишда мониторинг қилиб боришни таъминлаш мақсадида нанотехнологиялар ёрдамида махсус кийимлар яратилади.

Космосни забот этишда автоном ишлайдиган қурилмалар — нанороботлардан

нал имкониятлари янада кенгайди.

Юқорида баён қилинган космонавтиканинг аънавий масалаларини ҳал қилишда нанотехнологиялардан фойдаланилмоқда ва келажақ учун мўлжалланган режаларни амалга оширишга замин ҳозирланмоқда. Бу реал лойиҳалар билан бир қаторда истиқбол режалар ҳам мавжудки, улар кўпчиликка фантастикага ўхшаб туюлиши табиий. Шунинг эслаш жоизки, ҳаммамизга маълум эртақлардаги ўзи учар гиламлар, тез юрак этиқлар, узок ерлардан тасвири кўрсатувчи сеҳрли кўзгулар бугун ҳеч кимни ҳайратда қолдира олмайди. Бугунги энг кўп муҳокама қилинаётган лойиҳалар — космик лифт, космосни забот этиш, одамларсиз бошқариладиган космик кемалар ва нанороботлардир. Буларнинг амалга ошиши 2020—2050 йилларга мўлжалланмоқда.

Космик лифт ғояси 38 минг км.га яқин баландликдаги геостационар (Ер юзасига нисбатан қўзғалмас) орбитада жойлашган космик станцияни космодром билан супертротос орқали боғлашга асосланган. Трос бўйлаб электромагнит майдони таъсирида ҳаракат қилувчи узатмалар ёрдамида махсус тележакалар (канат йўллардаги тележакаларга ўхшаш) юкларни космик станцияга етказилади. Бу ишни амалга ошириш учун жуда енгил ва ўта мустаҳкам трос зарур. Бундай талабларга жавоб бера оладиган материал наноайдир. Аммо бугунги кунда синтез қилинаётган, узунлиги бир неча мм.дан ошмайдиган наноайларни бири-бирига улаб кўп километрли тросни ҳосил қилиш технологияси ҳали яратилмаган. Космик лифт лойиҳаси амалга ошганда 1 кг. юкни орбитага чиқариш 10 АҚШ доллариға тенг бўлади. Ваҳоланки, ҳозир ракетаалар орқали 1 кг. юкни орбитал станцияга чиқариш минг баробар қimmatга тушмоқда. Шунинг алоҳида қайд қилиш зарурки, космосга лифт орқали чиқиш атроф-муҳитга зарар етказмайди.

Комил МУҚИМОВ,
ЎзРФА академиги, физика-
математика фанлари
доктори, профессор

(Давоми бор.)

ҲАҚИҚАТГА АЙЛАНАЁТГАН МЎЪЖИЗАЛАР

ти нанооламини ўзлаштириш ва нанотехнологияларнинг афзалликларидан унумли фойдаланиб янги техникани яратиш кўзда тутилган. Бунга асосан юқори мустаҳкамликка эга бўлган енгил конструкцион материаллар, нанозлектро-механик тизимлар, жумладан, мини-атюр, яъни кичик ҳажмли сенсор, асбоб ҳамда авионика (авиация ва электроника сўзларидан олинган бўлиб, бордаги радио электрон қурилмаларидир) элементлари, юқори ҳарорат ва емирилишга чидамли қопламалар, юксак самарага эга ёнгилгилар, энергетик қурилмалар, космик аппаратларда ҳаётни таъминлаш тизими ва бошқа муҳим йўналишларда нанотехнология ютуқларидан кенг фойдаланилади.

Қуйида аэрокосмик техникада нанотехнологиялардан фойдаланиш истиқболларига батафсилроқ тўхталмиз.

Авиацион техника. Экспертларнинг фикрига кўра, яқин 20 йил давомида авиайўловчиларни ташиш жаҳон трафиғи йилга 5 фоиз тезликда ошади. Бу эса, ўз навбатида, авиатехника паркинги кенгайтиришга олиб келади.

Демак, учуш хавфсизлиги, зарарли газлар ва шовқин даражасини камайтириш, тезлик ва учуш масофасини ошириш, йўловчи ва юкларни ташиш таннархини пасайтириш каби бир қанча курсаткиларга қўйилмайдиган талаблар йилдан-йилга ошиб бормоқда. Ушбу муаммоларнинг ечими авиатехника учун мустаҳкам ва бир вақтнинг ўзида енгил конструкция материалларни яратишдан иборат. Таркибига углерод наноайлари

ни камайтириш мақсадида бу полимернинг улуши 50 фоизни ташкил қилди. Самолётсозликда углерод наноайлари киритилган алюминий қотишмалари самолётнинг массасини яна 60—70 фоизга камайтириши мумкин.

Поликристалл металл зарралари ўлчамларини кичиратириш йўли билан уни наокиристал ҳолига келтириш мумкин. Бу усулда олинган алюминий ва титан қотишмаларининг емирилиши икки мартага камайд. Маълумки, самолётнинг тезлиги, ёнгилги тежалиши ва учуш хавфсизлиги кўп жиҳатдан двигателнинг ҳолатига боғлиқ. Юқори термобардошликка эга енгил ва мустаҳкам наноматериалларнинг қўлланиши авиация двигателларининг фойдали иш коэффицентини, солиштира куввати ва бошқа муҳим кўрсаткичларини оширади. Авиация ва ракета ёнгилгисига нанозарралар киритиш эса ёниш самардорлиги ва двигателнинг кувватини ошириш билан бирга, ёнгилгисини тежашга имкон яратади.

Учуш аппаратларининг ишқаланишини камайтириш мақсадида уларнинг аэродинамик сиртларини кимёвий жиҳатдан инерт нанозарралар билан қоплаш имконияти ўрганилмоқда. Самолёт қанотларининг муз билан қоплалишига қаршилик кўрсатувчи қалинлиги бир неча нанометрдан ошмайдиган турли наоқопламалар ишлаб чиқилмоқда. Яқинда Питтсбург университети (АҚШ) қошидаги Суонсон технологик коллежи профессор Гао Ди лабораториясида олинган наоқопламани исталган қаттиқ сиртга қоплаш мумкин ва у муз

материалларни қўллаш истиқболи, уларнинг жуда аҳойиб механик, оптик, иссиқлик, электр ва магнит хусусиятлари билан боғлиқ. Полимер ва металл матрицасига углерод наноайлари киритилган нанокомпозицион материаллар келажақда кенг қўлланиши кутилмоқда. Космик техника учун электроника одатдаги талаблардан ташқари радиация таъсирига бардош бера олиши шарт. Бу таъсирининг интенсивлиги Қўёшдан келаётган протонларнинг оқимига боғлиқ. Радиациябардош транзисторлар, микропроцессор интеграл схемалари, энергетик мустақил хотира қурилмаларига ўхшаш объектлар учун истиқболли структуралар сифатида наноайлар ишлатилади. Нанотехнологиялар космик кемани энергия билан узлуксиз таъминлашга қаратилган қатор инновацион лойиҳаларни таклиф қилмоқдалар. Космик кемаларни космосга олиб чикувчи ракеталарнинг одатдаги ёнгилгиси аммоний перхлорати (NH_4ClO_4)дир. Бу ёнгилгига ўлчами 60—120 нм. бўлган кам миқдордаги алюминий нанокунлар билан молибден триоксиди (MoO_3) ёки висмут триоксиди (Bi_2O_3) аралашмаси киритилса, унинг кўрсаткичлари яхшиланади. Ҳозирги кунда бу кукунларни sanoatда ишлаб чиқариш йўлга қўйилган.

Бизга яқин космик объект (масалан, Ой ва Марс)ларни забот этиш реал ҳодисага айланмоқда. Бу объектларда биринчи навбатда космонавтар, асбоб ва қурилмаларни юқори энергияга эга бўлган космик нурлардан химоя қилиш муаммоси мавжуд. Бу масала таркибига углерод наноай-

фойдаланиш имкониятлари жиддий ўрганилмоқда. Енгил ва мустаҳкам материаллардан тайёрланган ва таннархи юқори бўлмаган бундай қурилмаларни молекуляр нанотехнологиялар ёрдамида ишлаб чиқаришнинг йўлга қўйиш режалаштирилмоқда. Нанороботлар космосни ўрганишдаги харажатларни камайтириш билан бирга, сайёрамизда минерал ресурсларнинг етишмаслиги билан боғлиқ муаммоларни ҳам ҳал қила олади. Ўз-ўзидан йиғиладиган автоном нанороботлардан фойдаланиб, космос объектлари, масалан, Ой, сайёралардаги фойдали қазилмаларни ўзлаштиришга қаратилган лойиҳалар тайёрланмоқда. Наноробот мустақил равишда текшириш ишларини амалга ошириш, олинган натижаларни таҳлил қилиш ва Ерга узатиш, бузилган қисмларини ўзи тиклаш ва қўйилган вазифаларни ўзига ўхшаш роботлар билан биргаликда бажаришга қодир бўлади. Бугунги кунда бундай митти қурилмалар Ерда синаб кўрилмоқда. 2001 йили Калифорния университети олимлари аридан катта бўлмаган ўлчамдаги бта "Motes" роботини синаб кўрдилар. Бортида сенсор ва радиоузаткич ўрнатилган бу қурилмалар самолётдан ташланди ва ўзлари ўрнашган ердаги магнит майдони ва ёнларидан ўтган автомобилнинг тезлиги ва йўналишини аниқлаб, натижаларни радио орқали марказга етказди. Океанортида бундай қурилмалардан экология, орнитология ва халқ хўжалигининг бошқа йўналишларида фойдаланиш йўлга қўйилмоқда. Келажақда бу қурилмаларнинг функцио-

Узоқ вақт давом этган ошқозон ости беэи саратони касаллигига қарши кураш Стивдаги яратувчанлик гоёларига тўқсинлик қила олмади. "Ҳар тун уйкуга кетиш олдида ўтказган кунимни ўйлаб, қилган бирор фойдали ишимдан кайфиятим чоғ бўлса, менга шунинг ўзи кифоя," дер эди у. Технологиялар оламида меҳр «Apple» компанияси асосчиси Стив Жобс муаллифлигида тақдим этилган «iMac», «iTunes», «iPone», «iPad», «iPod» ва бир қатор бошқа техник мўъжизалар миллионлаб инсонларнинг доимий ҳамроҳига айланди.

ОЛМАНИ ХУШ КЎРУВЧИ ҚАТТИҚҚЎЛ ИХТИРОЧИ

2012 йилда компания 5440та патентга эга бўлиб, уларнинг 4480таси кашфиётлар, 914таси дизайнерлик лойиҳалари эди. «iPod» плеерлари Шимолий Америка бозорининг 75 фоизини эгаллаб олган. «iPone» мобил телефонлари эса дунё микросида сотилган шу турдаги маҳсулотларнинг 20 фоизини ташкил этиб, биргина 2011 йилда 150 миллион донга худди шундай уяли алоқа воситаси ўз эгаларининг қўлига етиб борган эди. «Apple» компьютерлари эса қимматбаҳо технологиялар бозорининг 90 фоизини эгаллаган.

2011 йилда «Millward Brown» ташкилоти томонидан 153,3 миллиард долларга баҳолашиб, дунёдаги энг қиммат бренд номини олган «TM Apple» компанияси ва бутун бошли «олмали империя»нинг яратилиш тарихи бевоқифа Стив Жобс шахси билан чамбарчас боғлиқ.

Бола бошидан...

...Ҳайқароқ боладаги яратувчанлик қобилиятини сезган ўқитувчиси — Хилл хоним уни тўғри йўналтиришнинг янги усулини топади. Стив яхши ўқиб, аёло баҳо олганда Хилл хоним уни ширинликлар билан сийлайди. Бу рағбат тез орада ўз самарасини бера бошлайди. Стив намунали ўқувчилардан бирига айланади. Мактаб директорининг тавсияси билан у 4-синфдан 6-синфга, яъни бир неча мавзе нарида жойлашган юқори мактабга ўтказилади.

1972 йил мактаб гувоҳномасини қўлига олган Стив коллежда ўқиш учун Калифорниядан Орегон штатига йўл олади. Рид коллежи штатдаги энг қиммат таълим даргоҳларидан бири бўлгани боис, ота-онанинг шароитини тўғри тушушган Стив ярим йилдан сўнг ўз хоҳиши билан ўқишдан кетди ва шу ерда бўш ичимлик идишларини йиғиб кун кечира бошлади.

Отаси Паул Жобс механик-қурувчи бўлган. Оилавий гаражда механика ва электроника бўйича отаси берган илк сабоқлар Стивда бу соҳага бўлган қизиқишни янада кучайтирди. Кейинчалик бу гараж Стив Жобс номини

дунёга танитган ихтиролар «маскан»ига айланди.

Жобсларнинг собиқ қўшниси муҳандис Ларри Лэнг билан бўлиб ўтган суҳбатлар Стивдаги техника ва ахборот технологияларига бўлган иқтидорнинг юзага чиқишига туртки бўлди. «Hewlett-Packard» (HP номи билан дунёга машҳур) илмий-тадқиқот клубига қилган таърифий мобайнида Стив биринчи марта 9100А компьютерини кўрди. Айни шу давларда у ўзининг собиқ синфдоши Билл Фернандес ва иқтидорли Стивен Возняк билан янги тадқиқотлар устида бош қотиришарди. Бу уювлоннинг компьютер технологиялари соҳасидаги изланишлари тез орада ўзининг самарасини кўрсата бошлади.

Муваффақият пиллапоялари

1974 йили у Калифорниядаги видеоўйин ва компьютер ишлаб чиқариш билан шуғулланувчи «Atari Inc.» компаниясига техник ходим сифатида қабул қилинди. Компания асосчиси Стив ҳақида фикр билдирар экан «тушуниш қийин, аммо керакли инсон», дея таърифлаганди. Шу йилнинг ўрталарида Ҳиндистонга уюштирилган саёҳат унинг дунёқарашининг бойишига хизмат қилди. Коллеждаги учрашувлар, қадимий гўшаларга таъриф Стивнинг қалбига янгича олам яратди. Бу унинг нафақат янгича ҳаёт тарзидан, балки янги режаларидан ҳам дарак бериб турарди.

«Atari Inc.» унинг лойиҳаларидан жуда катта даромад кўра бошлайди. Компания шартномада кўрсатилган маблағни тўламагач, Стив у ердан кетади ва эски таниши Возняк билан ҳамкорликда ахборот технологиялари оламида янги «магнатлик»ка асос солади. Телефон тармоғини ривожлантиришга хизмат қилувчи ҳамкорликда яратилган «blue box» (кўк қути) ускунаси уларнинг илк муваффақияти бўлди.

1982 йили Apple томонидан жамоатчилик эътиборига ҳавола этилган навбатдаги Macintosh «Time» журналининг «Йил компютери» деган эътирофига сазовор бўлди.

Sharx

660 грамм, «iPad Mini» эса 310 грамм тош босади.

Таъкидлаш ўринлики, компания маҳсулотлари, хусусан, «iPad»нинг таълим тизимини ривожлантиришдаги ўрни ҳам катта. Бугунги кунда кўпгина етакчи мамлакатларда ундан бевосита дарс жараёнида, шунингдек, масофали ўқитишда самарали фойдаланилмоқда. Енгил ва қулай бўлганлиги туфайли ушбу маҳсулот аутизм касаллигига чалинган ўқувчиларга ижтимоий муносабатларга киришишда ёрдам берадиган муҳим воситага ҳам айланди.

Умр — эртак...

Стив Жобсга ходимлари томонидан «қаттиққўл» лақаби берилган. Офисда у билан бирга лифтга чиқишга ҳадди сиққан ёки бошқа марказдаги минерал сув олиб келган ходимни ишдан бўшатгани «Apple» компаниясидаги қонун-қоидаларнинг нақадар қатъий эканини кўрсатади. Компания ходимлари иш жараёнида нафақат журналистлар, балки ўз турмуш ўртоқларидан ҳам сир тутишган. Шу боис «Apple» уюштирган ҳар бир тақдирот оммавий ахборот воситаларида кизиқарли ва бетакрор янгиликлар каторидан ўрин олган. Стив Жобснинг яна бир хусусияти — унинг вегетериан (сабзавот ва меваларни хуш кўрувчи)лиги эди. Унинг меваларни, айниқса, олмани яхши кўриши компания номидан ҳам кўриниб турибди.

Уни қийнаган бедаво касаллигининг азобли хуружга қарамасдан, Стив ҳеч қачон

тушунлиққа тушмади. «Мен 23 ёшимда бир миллион, 24 ёшимда ўн, 25 ёшимда юз миллион соҳиб эдим. Бироқ бу мен учун аҳамиятсиз бўлган. Боиси ҳеч қачон пул учун ҳаракат қилмаганман. Ҳаётда энг муҳими — ўзинга, юрагинг ва сезгиларингга ишониш учун куч топа олиш. Ҳаётни хафа бўлиб тарқ этиш ярамайди», деб ёзади у.

2011 йил 5 октябрда «Apple», «Microsoft», «Walt Disney World» ҳамда «Disneyland» каби йирик компанияларнинг ривожига улкан ҳисса қўшган инсон, «рақамли инқилоб отаси» — Стив Жобс вафот этди.

Умр эртакка ўхшайди: узунлиги билан эмас, мазмуни билан ўлланади. Бир қараганда у жуда қисқа, лекин қадрланса, ҳузур билан яшаш учун етарли фурсат. Мулоҳаза, билим, меҳнат, хоҳиш ва ирода — бу фазилатлар қўним топган ҳар бир кўнгил борки, ҳаётдаги бурчини, зиммасига юклатилган вазифани ва бу йўлда вақт энг қиммат сармоя эканини, шу билан бирга, дўстлиқни англаб етади. Мана шу англаш эса инсонлар турмуш тарзининг юксалишига хизмат қилувчи янгиликларнинг туғилишига туртки бўлади.

Бугунги дунё тақдир одамларни ўзига тамоман боғлаб қўйган ахборот технологияларининг ривожига билан узвий боғлиқ. Бу соҳадаги ҳар қандай янгилик технологиялар асри инсонларнинг бош мавзуси, юксак эътирофига сазовор бўлмоқда. Стив Жобс — мана шундай янгиликлар қаҳрамони, том маънода технология саноати қиролларидан бири эди. 56 йиллик умри давомида Стив «уддабурон тадбиркор», компьютер ва қўл телефонлари бўйича «махоратли дизайнер», «тенгсиз ихтирочи», «кеҳажак киши», «рақамли инқилоб отаси» каби турли сифатлар билан эътироф этилди.

Шухрат САТТОРОВ

ХУЖАЙРАНИНГ ХАРАКАТЛАНИШ МЕХАНИЗМИ

АҚШнинг халқаро тадқиқотчилар гуруҳи саратон ва соғлом ҳужайраларнинг морфологик, физиологик ҳамда бошқа бир қатор фарқларини кўрсатиб беришди, дея хабар бермоқда «Science Daily» нашри. Касалланган ҳужайралар ҳақида аниқ хулосага келиш учун тиббиётнинг турли соҳаларидан 20та илмий гуруҳ фаол кузатув олиб борди.

Метастаз(саратон билан касалланган ҳужайранинг

ҳаракатланиши оқибатида бошқа аъзоларга ҳам тарқалиши)нинг ҳаракатланиш механизминини тўлиқ тушуниш учун АҚШ онкология илмий маркази мутахассислари сут беги саратони билан касалланган ҳужайра метастазаси ва соғлом эпителий тўқимасидан намуна олиб, уларнинг бўлиниш тартибини кузатишди.

Кузатувлар хавфли ўсма ҳужайралар соғлом тўқимадан кескин фарқ қилишини ва бундан ташқари, соғлом ҳужайрадан кўра секинроқ ҳаракатланишини ҳам исботлаб берди. Метастаза одатда тўғри йўналиш бўйлаб ҳаракатланади ва ҳужайра ичидagi соғлом тўқималарни ҳам зарарлайди.

ЭНГ ТЕЗ ИНТЕРНЕТ

Sony компаниясининг шўъба корхонаси ҳисобланган «So-net Entertainment» интернет провайдерини ўз мижозларига сониясига 2 гигабит тезликда интернет хизматини тақдим этди. Бу ҳозирги кунда уйлarda фойдаланиладиган энг тезкор интернет ҳисобланади.

Эълон қилинган тарифлар ичида жуда юқори тезликда ишлашга мўлжалланган ONU («optical network unit») қурилмаси модулининг ижараси ҳам кўзда тутилган. ONU модуллари одатда уй ва идораларда оптик толали тармоқ сигналларини интернетга киришда фойдаланиладиган кенг полосали локал тармоқ сигналларига айлантириб беради. «So-net Entertainment» компаниясининг янги оптик толали тармоқларида GPON (Gigabit-capable Passive Optics Networks) стандартидан фойдаланилмоқда. У ҳар бир уланувчига сониясига 2,488 гигабит тезликда интернетга киришни таъминлаб беради.

Қайд этиш жоиз, Япония оптик толали тармоқлар ва улаштирилган оммавийлиги бўйича жаҳонда иккинчи ўринда туради. Мамлакатдаги 25 фоиз хонадон Интернетга оптик толали тармоқлар орқали уланган.

«So-net Entertainment» компаниясининг янги тарифи фақат Токио ва унга ёндош олти префектурада амал қилмоқда. Оптик толали тармоқнинг ҳозирги ривожланиши давом этаверса, марказдан узоқда бўлган ҳудудларда ҳам энг тезкор интернетга улаштириш имконияти пайдо бўлади.

ЯНГИ УЧ ЎЛЧАМЛИ ПРИНТЕР

Карлсруэ Технологик институти (Karlsruhe Institute of Technology, KIT)нинг шўъба корхонаси ҳисобланган «Nanoscribe GmbH» компанияси мутахассислари уч ўлчамли микро ва нанообъектларни нашр эта оладиган янги принтер ишлаб чиқаришди. У ҳозирги кунда жаҳонда бу борадаги энг тезкор принтер ҳам ҳисобланади. Янги принтер диаметри инсон соч толасидан ҳам кичик бўлган ҳар қандай мураккабликдаги шаклларнинг уч ўлчамли кўринишларини қисқа вақт ва кам энергия сарфлаб тайёрлаш имконига эга.

Yangiliklar, kashfiyotlar, yutuqlar

«Nanoscribe» тизимидан ҳозирнинг ўзидаёқ сониясига 5 терабитга тенг маълумотлар оқимини қайта ишлашни талаб қиладиган мураккаб полимер тўқин узаткичларни чоп этишда фойдаланилмоқда. Маълумот узатишнинг бундай тезлиги, бошқа шу каби принтерлар билан таққослаганда 100 баробарга ошириш имконини беради.

— Биз микрометр ва нанометр

масштабдаги уч ўлчамли чоп этиш соҳасида ақл бовар қилмас тараққиётга эришишга муваффақ бўлдик. Чоп этишдаги юқори аниқлик ва тезлик эса лазер нуруни бошқариш бўйича мослаштирилган гальвано-технологиядан фойдаланиш орқали қўлга киритилди, — дейди компания директори Мартин Хермачеилер

Назарий жиҳатдан, уч ўлчамли лазерли чоп этишнинг янги усули орқали мураккаб микро ва нанообъектларни кўп миқдорда, катта майдонлар учун юқори аниқликда ва тез тайёрлаш мумкин. Аммо амалда янги уч ўлчамли принтернинг ишчи майдони 100 микрон билан чекланган.

ИНСУЛИН ИШЛАБ ЧИҚАРИШДА ЎЗГАЧА УСЛУБ

Гарвард университети биологлари сичқонларнинг жигари ва ёғли тўқималарида ошқозон ости бези фаолиятини яхшилаб, организмдаги инсулин миқдорини меъёрлаштириш хусусиятига эга гормон борлигини аниқлашган эди. Яқинда ушбу гормон одам жигарида ҳам борлиги исботланди. Бу ҳақида «Cell» журналида эълон қилинган. Олимлар бу янгилик келажақда диабет билан оғриганларни осон даволашга, илк босқичларда эса доридармонларсиз организмнинг ўзини инсулин ишлаб чиқаришга ундаш орқали дарддан фориғ қилишга ёрдам беради, деб ишонишмоқда.

Тиббиёт илмида бу гормон бетатрофин (betatrophin)

деб аталди. Сичқонларда сунъий равишда инсулин ишлаб чиқариш тўхтатилганда, айти шу гормон организмга бу ҳақида «хабар бериб» ошқозон ости безини фаоллаштиришга ундайди. Кузатувлар эса бу вазифани жигар ва ёғ тўқималарида учровчи бетатрофин гормони бажаришини кўрсатди. Одам организмдаги мазкур хусусиятни фаоллаштириш орқали мутахассислар қандли диабет билан оғриганларнинг инсулин қабул қилишини ҳатто йилда бир мартагача қисқартириш мумкинлигини таъкидлашмоқда. Тадқиқот раҳбари Мелтон ва унинг илмий гуруҳи Германиянинг «Evotec» фармацевтика компанияси билан ҳамкорликда бетатрофин гормонининг одам организмдаги клиник синовини ўтказиш арафасида.

«ГАПИРУВЧИ КЎЗ»

Флорида университети талабалари кўзи оғирлашга ўқиш имконини берувчи янги кўзойнак яратишди. Бу мослама катта ва кичик ҳажмдаги барча ёзувли маълумотларни овоз

чиқариб ўқиш орқали ўз фойдаланувчисига етказилади. Кашфиётчилар уни «Eyetaalk», яъни «гапирувчи кўз» деб номлашди. Кўзойнақдан фойдаланиш

осон, қулайликларга бой бўлишига қарамай, баъзи камчиликлардан ҳам холи эмас: мосламанинг дизайни ҳали етарли даражада мукамал яратилмаган. Аммо кўзойнак ўзининг асосий вазифаси — ўқишни аъло даражада уddаламоқда.

Ихтиронинг янги кўринишлари ихчамроқ ва кўп тилли бўлиши кутилмоқда. Бу сифатлар унинг харидориги бўлишини таъминлайди. Умуман олганда, «Eyetaalk» янги ғоя эмас. Шунга ўхшаш иxtиrolar ilgari ҳам бўлган. Аммо унинг талабалар томонидан яратилгани кўплаб инвесторларни қизиқитириб қўйди.

Дилроз АБРАЕВА тайёрлади.

«Ассошиэтед Пресс» ахборот агентлигининг маълум қилишича, АҚШнинг Калифорния штати жанубида иккита «Cessna 172» кичик самолётининг ҳавода тўқнашиб кетиши оқибатида бир учувчи ҳалок бўлган ва уч нафар йўловчи жароҳатланган.

Чехия пойтахти Прага шаҳри марказидаги биноларнинг бирида газ сизиб чиқиши натижасида портлаш юзага келиб, маъмурий иншоотлар, жумладан, Прага мусиқа санъати академияси, Карлова университети ва Миллий театр биноларига шикаст етган, 55 киши турли даражада жароҳатланган.

Перу қирғоқларида Тинч океани бўйлаб саёҳатга йўл олган ҳаво шарининг исзис йўқолгани маълум қилинганидан сўнг мамлакат флотини ва вертолётлар ёрдамида қидирув ишлари олиб борилиб, 4 нафар сайёҳ қутқариб қолинган, бир сайёҳ ва учувчининг тақдири эса ҳозирча номаълум.

Франциянинг шимоли-шарқда жойлашган Реймс шаҳрида 4 қаватли турар-жой биноси, тахминларга кўра, табиий газ портлаши натижасида қулаб тушиб, икки киши ҳалок бўлган, ўн нафари жароҳатланган, дея хабар беради «France-Presse» ахборот агентлиги.

Американинг Огайо штатидаги Цинциннати шаҳрида дарс вақтида ўқотар қурол билан ўз жонига қасд қилган мактаб ўқувчиси оғир аҳволда шифохонага ётқизилди, маҳаллий полиция ва таълим муассасаси раҳбарияти томонидан ҳодиса сабаблари ўрганилмоқда.

Греция қирғоқлари яқинида Германиянинг «Reederei Erwin Strahlmann» компаниясига тегишли «Консаут» ва Туркиянинг «Emiroglu» компаниясига қарашли «Пири Рейс» кемалари тўқнашуви натижасида минерал ўнитлар ортилган турк кемаси чўкиб кетиб иккита дентгич ҳалок бўлган ва саккиз нафари бедарак йўқолган.

Мексика шимолида «La Reyna de Monterrey» мусиқий гуруҳи кетаётган автобуснинг юк автомобили билан тўқнашуви оқибатида 10 нафар гуруҳ аъзоси ҳаётдан кўз юмган, 5 нафари эса кучли жароҳат олган.

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети маъмурияти ва Касаба уюшма қўмитаси География факультети «Табиий география» кафедрасининг доценти Захро Саидқаримова отаси **САИДАБИ** отанинг вафоти муносабати билан ҳамдардлик билдиради.

ТАРОВАТЛИ ТОНГ

Яна бир мунаввар тонг отди. Оппок, фэйзли. Ўзбек хонадонининг эшиклари ланг очилиб, рузку насиба, тинчлик-хотир-жамлик сўраладиган шукуҳли тонг. Тонгнинг баракасидан дарак бериб, ҳўроз кичиради. Қайсидир уйда ёпилган ноннинг иси димоқни қитқилайди. Майин шаббодда ўзи билан тупроқнинг ифориини олиб келади. Ҳа, бу кўшминининг янги келини, кўчага сув сеппи, атроф-

чиларим ўзлари қизиққан соҳалар ҳақида жўшиб-жўшиб ёзибди. Бугунги иншонинг мавзусини «Обод турмуш — бахтли келажак» деб белгиладим.

Синфда муҳокама бошланади.

— Обод турмуш ҳақида ёзиш қандай яхши.

— Мен шеър кўшаман.

— Мен эса бобомдан эшитганларимни ёзаман.

Уларни кузата туриб, обод

Беш-олти яшар пайтимда сеҳрли тайёқчам бўлишни хоҳлардим. Қўлимни шартта кўтариб бирор тилак айтсам-у, рўйбега чиқаверса! Ҳатто ўшанда кўрган тушларимнинг бири эсимда: эмишчи, боғимизда шоколад тугадиган гуллар ўсаркан... Ўша кунни эрталаб уйқудан турганимда биринчи қилган ишим боғимизга бориб гулларни синчиклаб кўздан кечириш бўлаган. Болалик — подшолик. Бу пайтда ҳар некини орзу қилсак, ширин ҳаётлар сурсак арзийди. Уни беғуборлик фасли дейишганча ҳам бор.

Ҳар кунни турли одамлар билан учрашишга тўғри келади. Бир кун олим, иккинчи кун санъаткор, учинчи кун... Қай соҳа вакили бўлишдан қатъи назар, улар учун ярим кунингизни бағишлаб суҳбат қўрсангиз ҳам роҳатланмаслигингиз

233 тарбияланувчи болага сифатли таълим-тарбия бериб келмоқда. Уларнинг аксарияти воқеликни яхши англай олмас-да, лекин ўз хоҳиш-истакларини, муносабатини билдира олади. Демак, уларга қай оҳангда гапиришса, шундай

майд. Ўйибор эса кўпгина нохушликларнинг олдини олади. Республика шойлинич тиббий ёрдам илмий марказининг болалар реанимация бўлими шифокори Малика Эгамова:

— Болалар кўпинча шунчаки эътиборсизлик ортдан касалхонага тушиб қолади. Кечагина телевизорни устига ағанатиб юбориб, елка суяк-лари жиддий жароҳатланган бола олиб келинди. Аҳволи оғир. Сал аввал эса гапга чалғиб қолган онанинг эътиборсизлиги оқибатида катта йўлга чиқиб кетган бола келтирил-

2013-yil — Obod turmush yili

ни супураяпти. У ўтган-кетганга келин саломини ҳам унутмайди.

Оила хотиржамлигига нима етсин? Фарзандларим ўқишга отланар экан, «Кунингиз хайрли ўтсин!» дея тилак билдиришди. Хонадонимиз кексаларидан дуо олиб, мен ҳам ишга ошикаман. Қадрдон мактаб остонасига қадам боссам, ўқувчиларимнинг кўлини кўксига қўйиб салом бериши ўз касбимга меҳримни янада оширади.

Хушайфидияда синфга кираман. Юрагимга яқин бўлиб улгурган ўқувчиларим «Ассалому алайкум, устоз!» дея мени қарши олишади. Ҳа, шукуҳли тонг хайрли кунни бошлаб берди.

— Устоз, бугун нима ёзамиз?

— дейди ўқувчиларимдан бири.

— Иншо, — дейман мамнун оҳангда.

— Ур-ра! — синф ларзага келгандек бўлади.

Ўтган сафарги ижодий ишмиз мавзуси «Менинг касбим — менинг фахрим» эди. Ўқув-

юртнинг бахтли фарзандларига кўз тегмасин, дейман. Ўқувчиларим дафтар узра энгашадилар. Сезиб турибман, фикрлари қуйилиб-қуйилиб келмоқда.

Менинг ҳам илҳомим келади. Оппок тонгнинг фэйзини болалар нигоҳида кўраман. Улар ижодий ишни берилиб ёзишар экан, узокдан хонадоннинг қўшиғи элас-элас кулоққа чалинади.

Топиб берди ҳар

орзуниг чорасини,

Бахтин кўринг

Ўзбекистон боласининг...

Ҳа, бу — топиб айрилган сўз, чин дилдан битилган қўшиқ. У болаларнинг ижодий ишига ҳамоҳанг янграмоқда. Бундай оҳангдорлик, бундай фэйз-тароватга йўрилган кун мени шукроналикка ундайди. Ич-ичимдан беихтиёр тинч, осойишта юрда яшаётганимга шукр қиламан.

Дилбар НОРМУРДОВА
Термиз шаҳридаги
11-мактаб ўқитувчиси

БОЛА НИМА ИСТАЙДИ?

мумкин, бироқ бола билан бирозгина кечадиган гурун-дан қониқасиз. Йўқ, улардан шунчаки гап олмайсиз, балки ҳар қандай ғуборлардан холи самимий тоза суҳбат қурасиз. Ҳақиқий «экологик тоза» суҳбат! Яқинда Тошкент вилояти Оққўрғон туманидаги 78-иш-тиссослаштирилган давлат умумтаълим мактаб-интерна-лида бўлдим. Телегуруҳимиз-ни кўрган болалар ўзларида йўқ хурсанд, бирлари «Энди бизни телевизорда кўрсатишади», деса, яна бири «Ур-е, мени кинога олди!» дейди. Тасвирга олиш ишлари ниҳоясига етгач, улардан бири «Мен ҳам жўналист бўламан!» деганидан барча унга боқди.

Ушбу масканда Мақсуда Орипова раҳбарлигида мала-кали дефектолог педагоглар

жавоб беришади, нимага йўналтиришса, шунга интили-шади. Уларнинг юз-кўзига бо-қасан-у, билимга чанқоқлик, ниманидир ўрганишга орзу-мандликни уқасан...

Уларни кўриб, савол туғи-лади: болаларнинг носоғлом туғилишига сабаб нима? — Ривожланишида нуқсо-ни бор болаларнинг туғили-шига кўп ҳолларда қариндош-лар ўртасидаги никоҳ ҳамда фарзанд кўриш арафасида тур-ган аёлларнинг ўз саломатли-гига жиддий эътибор бермас-ликлари сабаб бўлмоқда, — дейди олий тоифали врач-де-фектолог Мадина Юнусова.

Боланинг беғонаси бўлмай-ди, дейишади. Рост гап. Ле-кин вақти келса, уйда фар-зандлар тарбияси билан банд ота-оналар ҳам жигарбандига етарлича эътибор қўрсата ол-

ди. Оёғи синган, ҳозир гипс-да. Бугун эса уйда ёлғиз қолиб, гутурт ўйнаган ва содир бўлган ённидан оғир куйган ака-ука-ни қабул қилиди...

Эътибор. Мана, нима керак болаларга! Кичкинтойлар эъти-бордан четда қолса, инжиқла-на бошлайди, хархаша қилиб ҳамманинг диққатини торти-ти келади. Агар шунда ҳам бўлмаса, ўзи билан ўзи гапла-шиб, ўзига ўзи эртақлар айтиб беради, катталар эса бундан ҳурсанд... Натияжада бола ола-мови, асабий бўлиб қолади. Бо-лалар эртамиз эгалари экан, уларга имкон қалар барча ша-роитни яратиб, меҳр бериши-миз ва, албатта, дўстона муно-сабат ўрнатишимиз кераклиги-ни ҳозирги замон психолог-лари тавсия этмоқдалар.

Камола АЛИБЕКОВА

Буюк мутафаккир Аҳмад Яссавий: «Бу замонда ақлли кўп, ақл ишлатган оз», деган экан. Мустақиллигимизнинг шарофати билан юртимизда илм-маърифат кадр-ланаётгани, онгу та-факкури, ақлу идроки самараси ўлароқ юрт тараққиёти учун ҳисса қўшаётган олимлари-миз сафи кенгайиб бормоқда. Ўзбекистон Миллий университети профессори Саидму-

Fanimiz fidoiylari

олти ойда тайерлаб, 1996 йили химоя қилди. Изоҳ сифатида айтмайсизки, олти ой фақат ёзув-чизув, матн тайерлаш ва расмийликка кет-ган, илмий ишни тай-ёрлашга эса ундан ав-валги ўттиз йиллик умр сарф бўлган эди. Ўзбекистон Мил-

МУАЛЛИМ БОРКИ...

кўнгул чароғон, дунё гўзалдир

Ўқувчилик йилларимизда Мурод Халил деган шoirнинг номи туманимиздагина эмас, вилоят-да ҳам машҳур эди. Биз унинг шеърлари билан тузуқ-қуруқ та-ниш бўлмасак-да, обрў эътибор-ти, тўғрисиқлиги ҳақида гап-сўзларни кўп эшитардик. Ана шу пайтларда мактабимизга янги ўқитувчи келди. Бўйи жуда узун, гавдали, қалин қошлари ости-дан катта-катта кўзлари жиддий боқувчи бу ўқитувчини синф раҳ-баримиз таништирар экан, сўзи-нинг охирида «Янги муаллимла-рингизнинг исми Фазлиддин Халилов, ҳаммаларингиз би-ладиган Мурод Халилнинг ўғиллари», деб қўшиб қўйди. Тасаввур қила-веринг, мўъжизага дуч келгандай донг қотиб қолдик. «Шoirнинг ўғли. Мурод Халилнинг ўғли бизнинг мактабимизда. Бизга дарс беради» — ичимизда ҳайрат, гурур, чўчиш ара-лаш-қуралаш бўлиб кетди.

«Шoirнинг ўғли» тез орада муаллим-миздан яқин дўстимизга айланиб қолди. Фазлиддин ака ўқувчилар билан тенгдош-дай гаплашиши, самимийлиги, салобатли ва жиддий қиёфасига қарама-қарши ўлароқ юмшоқ табиати билан ўқитувчи ва ўқувчи-лар ўртасидаги ёзилмаган расмий чегарани олиб ташлагандай эди гўё. У бизга дарс ўятганими ё сўхбатлашганими — билмас эдик. Фазлиддин аканинг дарслари бизни гарой-иб тақдирлар, ажойиб қаҳрамонлар, олис ва сирли ўлкалар, орзулар оламида яша-ша ўргатарди. Эзгулик, тўғрилиқ, оламга ва одамга муҳаббат ҳеч қандай сунъий талаб-чанлигу дағдағаларсиз ҳар бир ўқувчининг қалбига, табиатига муҳрланиб қоларди. Қарийб қирқ йил давомида Навоий вило-яти Қизилтепа шаҳридаги 5-мактабни бити-риб кетган ўқувчилар Фазлиддин Халилов ҳақида ана шундай таассуротларни юрак-ларида сақлаб юрганига ишончим комил...

Ustoz — elda aziz

Мени бир нарсга ҳайратга со-лади — Фазлиддин ака қирқ йил-лик устозлик фаолияти давоми-да ўқитган деярли ҳар бир ўқув-чисининг исми-шарифини, ота-онасини, оилавий шароитини, ҳозир қандай касб билан шуғу-ланаётганини билади. Айниқса, ўқитувчилик касбини танлаган, ҳозир турли мактабларда, ли-цейларда, олий ўқув юртларида дарс бераётган, раҳбарлик қи-лаётган шогидларини алоҳида меҳр билан тилга олади. Фаз-лиддин аканинг икки қизи ҳам ота касбини танлаган, бири — она тили ва адабиётдан, бири — инглиз тилидан дарс беради.

Бугун устоз туман халқ таълими муасс-салари фаолиятини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлимида методист сифатида ёш педагогларга маслаҳатгўй. Шу билан бирга, отаси Мурод Халилнинг шеър-ий, насрий асарларини саралаб нашрга ҳозирлаш, чоп эттириш билан машғул. Фазлиддин ака-нинг ўзи ҳам шеър машқ қилишни била-ми, лекин матбуотга бермайди. «Ўқийлик», десангиз, «Бизнинг шеърларимиз — шогирд-ларимиз», дейди.

Ҳар бир устоз ўз орзуларини шогирдла-ри, фарзандлари умрига, келажакка бо-ғлайди. Бу йўлда қачнус янглиғ ёнади. Шо-гирдларининг олға ташланган ҳар бир қада-мидан, ҳар бир муваффақиятидан боши қўкка етади. Янги қачнусчаларга қанот ба-ғишлаганидан завқланиб, илҳомланиб ёна-веради. Устозларнинг ана шу фидойилиги эвазига инсон қалбига эзгулик чироғи ўчмайди, дунё гўзаллашади. Устоз Фазли-дин Халиловнинг ҳаёт йўлини ўзлари кўн-гул-ларга ўқитарган ўша нур безаб турсин деймиз.

Азиз САИД

ОЛИМЛИК САОДАТИ

род Мамашoқиров ана шундай ин-сонлардан биридир.

Саидмурод Мамашoқиров 1967 йили Тошкент давлат универси-тети Тарих факультетининг фал-сафа бўлимига ўқишга қабул қилинди. Йиллар ўтди, кечаги та-лаба вақти келиб етук мутахас-сисга, Тошкент тиббий акаде-мисининг катта ўқитувчисига ай-ланди. 1982 йили номзодлик дис-сертациясини химоя қилиб, Тош-кент автомобил-йўллар институти-да доцент лавозимига ишлай бошлади. Аммо, билардики, ҳали тинмай ўз устида ишлаши, устоз-лардан ўрганишни давом эттири-ши, ўзи шуғулланаётган фан со-ҳасида бирор янги йўналиш очи-ши шарт.

Мана шундай, бу инсоннинг иштиғи янгликка интилишга, ўз сўзини айтишга ундар эди. Шу та-риқа эътибордан четда қолиб ке-лаётган «экологик фаолият» ва «экологик масъулият» муаммола-рининг илмий тадқиқига кириш-ди. Докторлик диссертациясини

лий университетига етук файла-суф олим, тажрибали педагог, мо-ҳир нотик бўлиб ишга келганда Са-идмурод Мамашoқиров элликнинг элагидан ўтган, умр фаслларидаги қатор ёз, куз ва қишларни кўрган тўрт нафар фарзандни вояга ет-казиб, фақат илмий фаолиятга куч сарфлайдиган ҳолатда эди. Бу унинг университетдаги фаолияти давомида экологиянинг ижтимоий-фалсафий масалалари ҳамда мил-лий ғоя, маънавият ва мафкура бўйича долзарб мавзуларда зълон қилинган 200дан ортқ илмий ишида, шунингдек, химоя қилин-ган 10дан ортқ номзодлик ва док-торлик диссертацияларига илмий раҳбарлигида яқол намоён бўлди. Олимнинг хизматлари эътироф этилиб, 2008 йили «Меҳнат шух-рати» ордени билан мукофотлан-ган.

...Мана дўстимиз, ҳамкасбимиз, устозимиз «ақл самарасини» кўриб, яна янги изланишларга шай бўлиб турибди...

Музаффар ОРТИҚОВ,
Шавкат ТОҒАЕВ

БУХОРО КЎРКИГА КЎРК ҚЎШМОҚДА

Бугун ҳар бир бухороликнинг кўнглида гўзаллик ва ёшлик нафаси кезиб юрибди. Универсиадага қизгин тайёргарликлар муносабати билан Бухоро шаҳрида кўлаб бунёдкорлик, ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш ишлари уюшқоқлик билан амалга оширилмоқда.

«Универсиада — 2013»

ринчи қаватида Универсиада дастурига киритилган баскетбол мусобақалари ўтказилса, иккинчи қаватида барча қулайликларга эга гимнастика зали ўрин олган.

Бир неча йилдан буён юртимиздаги улкан бунёдкорлик ишларига ўз улушини қўшиб келаётган «20-трест» МЧЖнинг уста қурувчилари томонидан барпо этилган 38x18 метр ўлчамдаги спорт мажмуасида жами 1 миллиард 294 миллион сўмлик қурилиш-монтаж ишлари

амалга оширилди.

Мухтасар айтганда, Бухоро шаҳрида «Универсиада — 2013» муносабати билан қад ростлаётган, капитал таъмирланаётган, реконструкция қилиниб, мутлақо янгича қиёфа касб этаётган спорт иншоотлари келажақда ҳам минглаб бухоролик ёшларга спорт сирларини пухта эгаллаб, чинакам спортчига айланишларида ўз ўйларидека қадрдон маскан бўлиб қолади.

МУХБИРИМИЗ

Футбол бўйича Осиё Чемпионлар лигасининг «G» гуруҳидан ўрин олган Тошкентнинг «Бунёдкор» жамоаси сўнгги тур учрашувини сафарда, Жанубий Кореянинг «Поханг Стилерс» клубига қарши ўтказди.

Миржалол Қосимов шогирдларининг плей-офф йўлланмасини кўлга киритиши учун дуранг натижа ҳам кифоя қиларди. Шунга қарамай, тошкентликлар матчининг сўнгги сонияларига қадар Олександр Пишчурнинг 79-дақиқасида киритган голи эвазига етакчилик қилишди. Бироқ ҳакам томонидан қўшиб берилган дақиқаларда рақиб футболчилари ташаббус-

«БУНЁДКОР» ИЛК ТЎСИҚДАН ЎТДИ

ни буткул ўз томонларига оғдирди ва Нестеров «қўрғони» яқинида кетма-кет хавфли ҳужумлар уюштирди.

Шуларнинг бирини Парк Хо Сёнг ажойиб тарзда якунига етказиб, гол урди. Лекин мезбонлар кейинги босқичга чиқишлари учун, албатта, ғалаба қозонишлари шарт эди. Ҳакам дуранг билан аяқланди. Гуруҳдаги иккинчи ўйинда «Санфречче Хиросима» ҳам ўз майдонида «Бейжунг Гуан» билан нурсиз дурангга (0:0) имзо чекди. Шу тариқа плей-офф босқичига «G» гуруҳидан «Бунёдкор» 10 очко жамгарган ҳолда 1-ўринда, «Бейжунг Гуан» эса 9 очко билан 2-ўринда йўл оладиган бўлди.

МУХБИРИМИЗ

БЕЙЛ — АНГЛИЯДА ТЕНГСИЗ

Англиянинг «Тоттенхэм» клуби футболчиси Гарет Бейл мамлакат чемпионати — премьер-лигасининг 2012-2013 йилги мавсумдаги энг яхши ўйинчиси, дея эътироф этилди. Эътиборлиси, 23 ёшли иктидорли ярим ҳимоячига чемпионатнинг энг яхши ёш футболчиси аталган соврин ҳам топширилди.

«Энг яхши футболчи» соврини учун Бейлдан ташқари, Луис Суарес («Ливерпуль»), Робина ван Перси ва Майкл Кэррик («Манчестер Юнайтед») ҳамда Хуан Мата ва Эден

Азар («Челси») номзоди қўрсатилган. Жорий мавсумда Бейл «Тоттенхэм» сафсида 29та учрашув ўтказиб, рақиблар дарвозасини 19 марта забт этди.

Премьер-лигасининг раъсий жамоаси қуйидагиларга кўриниш олди: Давид де Хеа («МЮ»), Лейтон Бэйнс («Эвертон»), Рио Фердинанд («МЮ»), Ян Вертонген («Тоттенхэм»), Пабло Сабалета («Сити»), Гарет Бейл («Тоттенхэм»), Майкл Кэррик («МЮ»), Хуан Мата («Челси»), Эден Азар («Челси»), Робин ван Перси («МЮ») ва Луис Суарес («Ливерпуль»).

КАНАДА — УЧ КАРРА ЧЕМПИОН

Соци шаҳрида хоккей бўйича ёшлар ўртасида навбатдаги жаҳон чемпионати бўлиб ўтди. Муросасиз бахсларга бой тарзда ўтган турнирда голиб ва совриндорлар номи аниқланди.

Финалга қадар бир қатор кучли рақибларни енгишга муваффақ бўлган канадалик ёшлар океанор-тилик хоккейчилар билан бш соврин учун ўзаро куч синашди. Ҳакамлар томонидан эълан қилинган кўли баланд келди. Якуний ҳисоб — 3:2. Канада ёшлар терма жамоаси ўз тарихида учинчи бор чемпионлик шарафига сазовор бўлди. Турнирда учинчи ўрин россиялик спортчиларга насиб қилди.

НАДАЛНИНГ САККИЗИНЧИ ЮТУҒИ

Теннис бўйича Барселона шаҳрида ўтказилган АТР туркумидаги халқаро турнирнинг яққаллик бахсларида испаниялик Рафаэль Надаль ва унинг ҳамюрти Николас Альмагро финалга қадар етиб келди.

Муросасиз руҳда кечган финал учрашувидека Надаль икки сет натижасига қўра, рақибини 6:4, 6:3 ҳисобида енгиб. Албатта, мухлис мутахассислар учрашув бошлангичидан голиб номини тахмин қилиб улгуришганди. Шундай бўлса-да, жароҳати тўғрисида Надальнинг профессионал теннис олами-дан бир муддат узоклашгани панд бериши мумкин, деб ўйланганлар ҳам топилди.

Эътиборлиси, Рафаэль Барселонадаги саккизинчи, жорий мавсумдаги тўртинчи ғалабасини нишонлади.

СОҒЛОМ ҲАЁТ УЧУН!

«Туркистон» саройининг ёзги саҳнасида «Ҳаёт учун!» хайрия концерт акцияси бўлиб ўтди. «Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми» жамғармаси, «Ҳаёт учун!» кўрак бези саратонига қарши миллий уюшма, «Аёллар кенгаши» Республика жамоат бирлашмаси, «Келажақ овози» ёшлар ташаббуслари маркази томонидан ташкил этилган мазкур тадбирда турли вазирилик ва идоралар, жамоат ташкилотлари вакиллари, шифокорлар, талаба-ёшлар иштирок этди.

Президентимиз Исроҳ Каримов раҳнамолигида мамлакатимизда амалга оширилаётган барча ислохот инсон манфаатларини таъминлаш учун хизмат қилмоқда. Бу жараёнда «Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми» жамғармаси томонидан ҳам аҳоли саломатлигини муҳофазалаш, тиббий маданиятни юксалтириш, айкиқса, хотин-қизлар соғлигини мустаҳкамлашга оид қатор лойиҳалар амалга оширилмоқда.

«Туркистон» саройида

ўтказилган мазкур тадбир жорий йилнинг 27 мартдан 18 апрелига қадар Қорақалпоғистон Республикасида

2013-yil — Obod turmush yili

ликаси ва вилоятларда бўлиб ўтган «Биз — бир жамоа, биз — бир оила» ижтимоий акциясининг ўзига хос сарҳисоби бўлди. Акция доирасида югуриш бўйича спорт мусобақалари, шифокорлар, психологлар иштирокида жонли мулоқотлар ўтказилди.

Саломатликнинг қадрига етишга илҳом берувчи лойиҳада жорий йилда 222 минг нафардан ортиқ ҳаётимиз қатнашди. Бу эса ўтган йилга нисбатан анча кўдир. 2012 йилги лойиҳа натижаларига қўра, 9,7 минг нафарга яқин аёл ихтисослаштирилган бепул тиббий кўриқдан ўтказилди.

Тошкентлик Мухайё Хамидовна узок йиллар

ёрдам сабаб ҳаётга, ўғил-қизларим, фарзандларим даврасига қайтганимда кўзимга қувонч ёшлари келди, — дейди М.Хамидовна. — Чунки саратоннинг охири ўлим, деб ўйлагандим. Биздай инсонларни яна ҳаётга қайтаришга қатта ёрдам қўрсатаётгани учун Президентимиздан миннатдорман.

Хайрия акциясида ёш ижрочилар иштирокида концерт дастури намойиш этилди. «Ҳаёт учун!» хайрия лойиҳаси тадбирларидан тушган маблағ аёлларда учрайдиган саратон касаллиги бўйича профилактика чораларини қўлайтириш, опа-сингилларимизни тиббий кўриқдан ўтказиш, беморларга ёрдам қўрсатиш, уларни дорий-дормон билан таъминлашга сарфланади.

Назозат УСМОНОВА,

ЎЗАМХАБИРИМИЗ

ШАҲАР БОСҚИЧИ ЯКУНЛАНДИ

Умумтаълим мактаблари ўқувчилари ўртасида анъанавий тарзда ўтказиб келинаётган «Қувноқ» турнири «Телевизион мусобақасининг навбатдаги Тошкент шаҳар босқичи пойтахтимиздаги «Чилонзор» болалар спорт мажмуасида бўлиб ўтди.

Болалар ва ўқувчилари ҳар жиҳатдан барқарор этиб тарбиялаш мақсадида ташкил этилган беллашуларда Тошкент шаҳридаги Юнусобод, Чилонзор ва Учтепа тумани жамоалари шарафини жами 176 нафар ўғил-қиз ҳимоя қилди. Улар аралаш эстафета, қарама-қарши эстафета, эчил мерганлар, ўғил болалар баҳси, «Балли, қизлар!», «Ахиллида беллашайлик» ва сардорлар беллашуви шартларида ўз имкониятларини синонад ўтказишди.

Мусобақа якунига қўра, Юнусобод тумани «Лочин» жамоасининг «Қувноқ» турниридаги ҳар бир қикшиш ҳаққалар томонидан юқори баҳоланиб, 1-ўринга сазовор бўлди.

СПОРТ МАЙДОНИДА — УСТОЗ-ШОГИРД

Унда Чилонзор туманида жойлашган умумий ўрта таълим мактабларининг бошланғич синф ўқувчилари ва уларнинг устозлари катнашди.

— Бундай мусобақалар ўқувчиларнинг ҳам, ўқитувчиларнинг ҳам кайфиятини кўтарди, ўзига хос заъқ улашди, — дейди 4-сон мактаб-интернати ўқитувчиси Мафтуна Очилова. — Бугун мусобақа иштирокчилари спорт билан мунтазам шуғулланиш саломатликка катта фойда эканига яна бир бора амин бўлишди.

Муросасиз беллашуларга бой тарзда ўтган мусобақада Чилонзор туманидаги 4-сонли мактаб-интернати жамоаси 1-ўринни эгаллади.

Бобобек МАХРАМОВ

Пойтахтимиздаги «Чилонзор» болалар спорт мажмуасида Тошкент шаҳар Халқ таълими бш босқамаси ва Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси шаҳар филиали ҳамкорлигида ўқитувчи ва ўқувчилар ўртасида ўзаро ҳамкорликни янада қўлайтириш мақсадида «Обод юртининг соғлом авлодлари» шiori остида спорт мусобақаси бўлиб ўтди.

ОРАСТА ҚИЗЛАР МУСОБАҚАСИ

Файзли кунлардан бири. Енгил шабада эсмоқда. Аввал, пойтахтимиздаги Мустақиллик ва эзгулик монументи, кейин шоира Зулфияхоним ҳайкали пойи гулларага тўлди. Оёйишта кунларимиз шукронаси сифатида гул қўйётган қизларга барча ҳавас билан тикиларди. Бежирим либос ва миллий дўппилар қизларнинг бир хуснига ўн хусн қўшиб турарди.

Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси ташаббуси билан 2011 йили таълим муассасалари қошида «Ораста қизлар» тўғарақларини ташкил қилиш тавсия этилиб, Халқ таълими ҳамда Олий ва ўрта махсус таълим вазирликлари ушбу тақдирни қўллаб-қувватлади. Ҳозир ҳар бир ўқув муассасасида бундай тўғарақлар иш олиб бормоқда.

«Ораста қизлар» тўғарақининг асосий мақсади ёшлар орасида соғлом турмуш тарзи кўникмаларини тўғри шакллантириш, уларда ўзи яшаб турган хонадон, маҳалла ҳамда атроф-муҳитнинг тозаллигига эътиборни кучайтириш, экологик ва тиббий маданиятни юксалтириш, эрта турмуш қуришнинг олдини олиш, никоҳ ёшидаги қизлар ўртасида оила муқаддаслиги ҳақида кенг тушунча беришдан иборатдир.

«Обод турмуш йили» давлат дастурида белгилаб берилган вазифалар ижросини таъ-

минлаш мақсадида Тошкент шаҳрининг 11 маҳалласида Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитасининг ташаббуси ва БМТ Аҳолишунослик жамғармасининг молиявий-техник кўмагида ишлаб чиқилган лойиҳа доирасида ахборот-маслаҳат гуруҳлари ташкил этилди. Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри ва вилоятлар таълим муассаса-

2013-yil — Obod turmush yili

лари ўқувчи қизлари ўртасида «Ораста қизлар» республика фестивалини ўтказиш ҳам белгилаб қўйилди.

26-27 апрель кунлари пойтахтимизда «Ораста қизлар» республика фестивали ўтказилди. Иштирокчилар биринчи кун Олмазор туманидаги 28-умумий ўрта таълим мактабида бўлиб, «Ораста қизлар» тўғарақи фаолияти билан танишдилар. Шундан сўнг Гуручариқ маҳалласидаги

«Ораста ёшлар давраси» ахборот-маслаҳат гуруҳи иши билан танишдилар.

— Пойтахтлик ёшларнинг ишларини кuzата туриб, ўзимиз учун янгилик бўлган жиҳатларни белгилаб олдик ва, ўз навбатида, амалий тажрибаларимизни ҳам ўртоқлашдик. Бундай учрашувлар ҳудудларда етакчилик қилаётган тенгдошларимиз билан яқиндан танилиб, дўстлашимизга омиш бўлди, — дейди Қўқон шаҳридаги 40-мактабнинг «Ораста қизлар» тўғарақи аъзоси Хумора Раҳматжонова.

Фестивалнинг иккинчи кун иштирокчилар Ўзбек миллий академик драма театрида байрамона куй-қўшиқ сандолари билан кутиб олинди.

Жамоаларга шахсий гигиена, қизлар саломатлиги, эрта турмуш қуришнинг салбий оқибатлари, ўз ҳудудининг ободлиги, таълим-тарбия ҳамда давлатимиз қонунчилигига оид блиц-саволлар берилди. Ҳайъат аъзолари ўз чи-

қишларида мавзу моҳиятини очиб, саволларга батафсил жавоб қайтарган жамоаларни баҳолаб борди.

— Бугунги фестивалда иштирок этган 194 нафар қизга тарғибот ишларини олиб бориш вазифаси юклатилди, сертификатлар топширилди, — дейди Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси ахборот хизмати ходими Зебо Нурмонова.

Якуний натижаларга кўра,

биринчи ўрин Фарғона вилоятининг «Нихол» жамоасига берилди. Иккинчи ўрин самарқандлик «Зукко қизлар»га насиб этди. Тошкент вилояти қизларидан иборат жамоа эса учинчи ўринни эгаллади. Ҳар бир жамоа қизларига Халқ таълими, Соғлиқни сақлаш вазирликлари, «Соғлом авлод учун» халқаро хайрия жамғармасининг эсдалик совғалари топширилди.

Назкат ХОЛМЕТОВА,
«Ma'rifat» муҳбири

Бурхон РИЗОҚУЛОВ
олган суратлар.

реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама

«Қарши инфокоммуникация» нодавлат таълим муассасаси кадрлар малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлаш бўйича фаолиятини амалга оширмоқда.

«Қарши инфокоммуникация» нодавлат таълим муассасасига:

иқтисодиёт;
ҳуқуқшунослик;
информатика;
педагогика

ўйналишлари бўйича ўқишга марҳамат қилинг.

Манзилимиз: Қарши шаҳри, Равоқ кўчаси, 3-уй.

Телефон: (8-375) 226-14-83. (+99891) 464-90-11.

Хизматлар лицензияланган (лицензия рақами: NAS UZ001.92200 MO.0243-05).

Ma'rifat

ТА'СИС ЕТУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Халқ та'лими вазирлиги, Ўзбекистон Олий ва о'рта махсус та'лим вазирлиги, Ўзбекистон Та'лим, fan va madaniyat xodimlari kasaba uyushmasi Markaziy Kengashi.

Бosh muharrir:
Abdusamat RAHIMOV

Tahrir hay'ati: Jumanazar BEK-NAZAROV, Baxtiyor DONIYOROV, Farrux JABBOV (bosh muharrirning birinchi o'rinbosari), Baxtiyor YOQUBOV (mas'ul kotib), Husan NISHONOV (bosh muharrir o'rinbosari), Nurlan USMONOV (bosh muharrir o'rinbosari, «Учитель Узбекистана»), Aleksey CHUKARIN (mas'ul kotib, «Учитель Узбекистана»), Sa'dulla HAKIMOV.

Gazeta
O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida № 0067 raqam bilan ro'yxatga olingan.

ISSN 2010-6416

INDEXS: 149, 150. Г-518. Тираж 53903. Hajmi 4 bosma taboq. Offset usulida bosilgan, qog'oz bichimi A-3.

«Ma'rifat»dan materiallarni ko'chirib basish tahririyat ruxsati bilan amalga oshirilishi shart. Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqir qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

Reklama materiallari uchun tahririyat javobgar emas.

MANZILIMIZ: 100083, Toshkent, Matbuotchilar ko'chasi, 32.

Web-site: www.marifat.uz

TELEFONLAR: mas'ul kotib—233-99-15, umumiy o'rta va maktabgacha ta'lim yangiliklari bo'limi — 236-53-16, fan, o'liy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yangiliklari bo'limi — 236-54-03, adabiyot, madaniyat, kasaba uyushmalari hayoti yangiliklari bo'limi — 236-54-69, ma'naviyat va maktabdan tashqari ta'lim yangiliklari bo'limi — 236-54-23, siyosat, xalqaro hayot va sport yangiliklari bo'limi — 236-55-58, reklama va marketing bo'limi — 233-42-92(faks), 236-54-17.

Babosi sotuvda
erkin narxda

Dizaynerlar:
Liliya BINASHEVA,
Malohat TOSHOVA.
Nabatchi muharrir:
Behzod FAZLIDDINOV.
Nabatchi:
Jo'rabek JANGIROV.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksionerlik kompaniyasi boshmaxonasi.

Korxona manzili:
«Buyuk Turon» ko'chasi, 41-uy

Uza ykuni — 23.00
Topshirildi — 00.00